

مدل سازی ساختاری تفسیری اجرای خطمشی های آموزش عالی کشور با تأکید بر سیاست های اشتغال رهبری

مقاله پژوهشی
اصیل
**Original
Article**

فهمیه خدای عباسیه^۱؛ ابراهیم گیوکی^۲؛ یاسر سالاری^۳؛
زهرا شکوه^۴؛ حمیدرضا ملانی^۵

چکیده

هدف: هدف این مطالعه شناسایی مقوله های اصلی اجرای خطمشی های عمومی آموزش عالی کشور مبتنی بر سیاست های اشتغال رهبری بود. **روش:** روش پژوهش حاضر آمیخته بود. برای گردآوری داده ها با ۱۲ نفر خبره که با استفاده از روش گلوله برفی انتخاب شدند، مصاحبه و برای تأیید مدل ارائه شده از روش دلفی استفاده شد. مصاحبه ها با روش تحلیل کیفی محتوا، تحلیل شدند و در نهایت الگوی پژوهش با روش مدل سازی ساختاری-تفسیری ارائه شد. **یافته ها:** نتیجه به دست آمده مشتمل بر ۱۳ مقوله اصلی بود که براساس نمودار قدرت نفوذ-وابستگی متغیرهای سیاست های کلی اشتغال مقام معظم رهبری، زیرساخت فرهنگی و محیط کلان قدرت نفوذ بالا و تأثیرپذیری کمی داشتند. متغیرهای اجرای خطمشی های اکوسیستم کارآفرینی، اجرای خطمشی های اکوسیستم اسلامی و تحقق دانشگاه نسل سوم، بیشترین تأثیرپذیری را داشتند. **نتیجه گیری:** اجرای خطمشی های آموزش عالی و دانشگاه نسل سوم نقش پیشرویی در بهبود کسب و کار، خلق ثروت، افزایش سطح رفاه و اشتغال و تحقق سیاست های اشتغال مقام معظم رهبری دارد. **واژگان کلیدی:** اجرای خطمشی، سیاست های اشتغال رهبری، آموزش عالی کشور، مدل سازی ساختاری-تفسیری.

◇ تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۱۶؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۳

۱. کاندیدای دکتری تخصصی مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران. (رایانامه: fahimekhoddami@yahoo.com).

۲. دکتری تخصصی مدیریت دولتی. استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمین، خمین، ایران. (نویسنده مسئول)؛ نشانی: خمین، بلوار شهدای دانشجو، بلوار دانشگاه، شهرک دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمین. (نمابر: ۰۸۶۴۶۳۳۷۸۲۰؛ رایانامه: egivaki_1352@yahoo.com).

۳. دکتری تخصصی الهیات و معارف اسلامی. استادیار گروه معارف و الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران. (رایانامه: yaser581@yahoo.com).

۴. دکتری تخصصی مدیریت دولتی. استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران. (رایانامه: shokoh.azaduniversity@gmail.com).

۵. دکتری تخصصی مدیریت صنعتی. استادیار گروه مدیریت صنعتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران. (رایانامه: hrmollaei@ut.ac.ir).

الف) مقدمه

تحولات و تغییرات سریع و شتابان جامعه بین‌المللی، گذر از جامعه سنتی به جامعه اطلاعاتی و همچنین تغییر اقتصاد ملی به اقتصاد جهانی، نیازمند راهکارهای مختلفی جهت فراهم کردن امکان رشد و توسعه اقتصادی در جامعه است. بی‌تردید کارآفرینی نقش بسیار کلیدی در توسعه اقتصادی و پایدار همه جوامع دارد. کارآفرینی موتور توسعه اقتصادی است که بدون آن هیچ کشوری نمی‌تواند به توسعه اقتصادی دست یابد (آناهد، ۱۳۹۳). در دنیای پرتحول امروز، دانش و نوآوری اساسی‌ترین عامل پیشرفت در عرصه‌های صنعتی و اقتصادی محسوب می‌گردد. اقتصاد یک کشور وقتی شکوفا می‌شود که بستر لازم برای نوآوری و حضور در بازارهای رقابتی جهانی فراهم شود. حرکت به سوی نوآوری و ایجاد تغییر در ترکیب محصولات و خدمات در قلمرو فعالیت‌های یک کسب‌وکار دانش‌بنیان قرار دارد. از این‌رو کسب‌وکارهای دانش‌بنیان نقش مهمی در اثربخشی تولید، تبلور دانش در محصولات و خدمات جدید، ارتقای سطح اقتصاد و رفاه، تولید ثروت و ارزش افزوده در یک جامعه ایفا می‌کنند (دالمارکو و همکاران، ۲۰۱۸)؛ بنابراین، یکی از وجوه و منظرهای کلیدی دانشگاه نسل سوم، توسعه مهارت‌های شغلی، حرفه‌ای و شایستگی‌ها و توانمندسازی دانشجویان و استادان همسو با فرایند توسعه ملی و حل مسائل جامعه به روش علمی است. روند رو به رشد افزایش جمعیت کشور، ترکیب جمعیتی جوانان، ناتوانی بخش‌های تولیدی در جذب نیروی کار، ضرورت ایجاد فرصت‌های شغلی و عواملی نظیر این، دلایلی هستند که منجر می‌شود سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کلان کشور جهت حل این مشکل به‌طور جدی به دنبال یافتن روزه‌ها باشند و این راه کار چیزی جز مقوله کارآفرینی نیست؛ چراکه کارآفرینی به‌عنوان موتور توسعه اقتصادی کشورها در عصر حاضر شناخته شده است (لیو، ۲۰۱۲). اگرچه راهبردهای مقابله با بحران‌های اقتصادی از دغدغه اصلی و مورد تأکید مقام معظم رهبری بالأخص در ابرخط‌مشی‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی و اشتغال است، لیکن عوامل اثرگذار و مدل اجرا مورد کم‌توجهی قرار گرفته و عمده مباحث حول این موضوع گذرا و مقطعی بوده است. اینکه سرمایه انسانی را چگونه به سمت فعالیت‌های کارآفرینانه منطبق با فرهنگ و سنت‌های بومی سوق دهیم و یا چگونه روحیه کار و فرهنگ کارآفرینی را در بین دانشجویان و دانش‌آموختگان تقویت کنیم، فضای کسب‌وکار را بهبود بخشیم و شغل پایدار ایجاد نماییم سؤالات مهمی است که در مدیریت و رشد اقتصادی مداوم و پایدار

کشور و تحقق ابر خط‌مشی‌های مورد نظر حائز اهمیت است. مطالعات صاحب‌نظران نشان می‌دهد نقش آموزش به‌ویژه آموزش عالی که معرف بالاترین سطح تفکر و علم یک جامعه محسوب می‌شوند و اصول جهان‌بینی، نظام اعتقادی و ارزشی جامعه را در خود متجلی می‌سازند، به‌طور روز افزون در حال گسترش است. در حال حاضر، فاصله بسیار زیادی بین نیاز بازارهای اقتصادی از دانش و آنچه دانش‌آموختگان می‌دانند و نظام آموزش عالی کشور وجود دارد (اهلر و همکاران، ۲۰۰۵)

در این شرایط ضروری است دانشگاه‌ها برای توسعه توانایی‌ها و مهارت‌های مورد نیاز بازارهای اقتصادی کشور در شناخت و ارزیابی ایده‌های اقتصادی در رشته‌های تحقیقاتی مختلف به‌طور تخصصی سازماندهی شوند. به عبارتی دانشگاه‌ها باید دنباله‌روی ایده‌های جدید بوده و از شیوه‌های کارکردی فعلی خود فراتر روند و دورنمایی به روندهای آینده نیز داشته باشند (کیخا و همکاران، ۱۳۹۸). آموزش عالی ایران نیز همگام با تغییرات در سطح دنیا، از ابتدای تأسیس تاکنون فراز و فرودهایی داشته است و با چالش‌های زیادی نظیر چالش سنت و تجدد، سیاست‌زدگی در ساختار مدیریت و تصمیم‌گیری، افزایش تقاضا، فقدان استقلال دانشگاهی، افت کیفیت آموزش، کمبود منابع مالی و انباشت دانش‌آموختگان بیکار دست‌وپنجه نرم می‌کند. در طول دهه ۸۰ و اوایل دهه ۹۰، نظام نوآوری تلاش کرد که از طریق ایجاد و برنامه‌ریزی مراکز نوآوری، انجمن‌های پژوهش، پارک‌های علم و فناوری و گنجاندن دروس علوم اقتصادی و اجتماعی در آموزش، بین دانشگاه و صنعت پل ارتباطی برقرار کند؛ چراکه به‌طور قطع توسعه پایدار کشور مستلزم پایه‌گذاری و شکل‌گیری نظام نوآوری و صنعت دانش‌بنیان و دانشگاه کارآفرین است و این امر منوط به رابطه مبتنی بر همزیستی و همکاری متقابل میان حوزه صنعت و نظام علمی و آموزش عالی است (توفیقی و نوشاهی، ۱۳۹۱).

هرچند تحلیل اهداف و سیاست‌های مرتبط با حوزه کارآفرینی در این اسناد نشان می‌دهد این برنامه‌ها به‌صورت جسته‌گریخته به دنبال نهادینه کردن فرهنگ کارآفرینی، نوآوری، تسهیل و بهبود فضای کسب‌وکار در جامعه بوده‌اند، ولی بسیاری از این خط‌مشی‌ها اجرا نشده و یا در نیمه راه رها شده‌اند و علیرغم تأکید اسناد فرادستی از جمله سیاست‌های کلی اشتغال ابلاغی مقام معظم رهبری، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، سند جامع علمی کشور و برنامه‌های توسعه پنج‌ساله بر نقش آموزش عالی کشور در نظام ملی نوآوری، تقویت

فرهنگ جهادی توسعه و ترویج تولید و کارآفرینی و ایجاد اشتغال پایدار، توجه به این مقولات در سایه ساختار نهادی معیوب و ضعف‌های آشکار محیط کسب‌وکار و زیرساخت‌های ناکافی همچنان مغفول مانده است.

مطالعات نشان داده است به دلیل شکاف علمی کشور از بازارهای اقتصادی متأسفانه صنعت، تجارت و بازار ایران فاقد یک ریشه علمی و متکی به دانش روز است (دولتی و مطلبی، ۱۳۹۶) و علیرغم آن که مطابق آمار سطح سرمایه انسانی کشور همه‌ساله رو به افزایش است، لیکن آموزش در تمامی سطوح بال‌آخص در سطح آموزش عالی به بهبود نقش و مهارت دانش‌آموختگان در سطح بازارهای اقتصادی کشور نمی‌انجامد.

اگرچه راهبردهای مقابله با بحران‌های اقتصادی از دغدغه اصلی و مورد تأکید مقام معظم رهبری بال‌آخص در سیاست‌های ابلاغی اشتغال و اقتصاد مقاومتی است، لیکن خط‌مشی‌های مصوب این حوزه در مرحله اجرا با ناکامی مواجه شده و یا به‌طور ناقص اجرا شده است. به نظر می‌رسد مدل اجرای خط‌مشی‌ها در این زمینه مورد کم‌توجهی قرار گرفته است. لذا هدف اصلی در این پژوهش شناخت و تعیین روابط علی مقوله‌های مؤثر و مدل‌سازی اجرای خط‌مشی‌های عمومی آموزش عالی کشور برای تحقق دانشگاه نسل سوم و دستیابی به اهداف کلان ابرخط‌مشی‌های اشتغال مقام معظم رهبری بود.

ب) روش و ابزار

روش پژوهش مطالعه حاضر آمیخته بوده و با دو نوع رویکرد کیفی و کمی (آمیخته) انجام شد. در بخش کیفی پژوهش، جهت گردآوری داده‌ها از مصاحبه به‌منظور دریافت و استفاده از نظرات، ایده‌ها و تجربیات خبرگان و افراد متخصص در زمینه مورد نظر و اولویت‌بندی آن‌ها استفاده شد. در این مرحله پیش از شروع مصاحبه چهار سؤال باز در نظر گرفته شد و در طول فرایند مصاحبه این موضوع پیش‌بینی شد که سؤالات جدیدی نیز مطرح شود. مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. ملاک دستیابی به اشباع نظری، رسیدن به تکرار در کدهای استخراجی بوده است. برای اینکه پژوهشگر با عمق و گستره محتوایی داده‌ها آشنا شود اقدام به بازخوانی مکرر و خواندن داده‌ها به صورت فعال (جستجوی معانی و الگوها) نمود. در ادامه از پرسشنامه دلفی فازی با طیف هفت درجه، پرسشنامه Ism و پرسشنامه محقق‌ساخته با طیف لیکرت پنج درجه، استفاده گردید. جامعه آماری در بخش‌های کیفی، دلفی فازی و Is، شامل ۱۲ نفر از خبرگان حائز شرایط بود که با استفاده از گلوله برفی انتخاب شدند و با آن‌ها مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته انجام گرفت.

همچنین جامعه آماری بخش کمی و جهت اعتبار سنجی مدل نهایی شامل ۳۸۴ نفر از مدیران آموزش عالی بوده‌اند. از نظر روش گردآوری داده‌ها نیز یک پژوهش توصیفی-پیمایشی است.

قلمرو مکانی این مطالعه نظام آموزش عالی کشور ایران بود. جامعه آماری تحقیق را مدیران عالی و اعضای هیئت علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری کشور تشکیل داد. ملاک خبرگی حداقل ۱۵ سال سابقه مدیریت در وزارت علوم و مدرک تحصیلی دکتری بود. حجم نمونه در مطالعاتی که با روش کیفی انجام می‌شوند معمولاً بین پنج تا ۲۵ نفر پیشنهاد شده است. با این وجود مصاحبه‌های تخصصی باید تا دستیابی به اشباع نظری ادامه پیدا کند که این مطالعه با ۱۲ مصاحبه به اشباع نظری دست یافت.

ابزار گردآوری داده‌های پژوهش، مصاحبه نیمه ساختاریافته و پرسشنامه بود. برای اعتبارسنجی داده‌ها طبق نظریه لینکلن و گوبا^۱ (۱۹۸۵) از چهار معیار قابلیت اعتبار، قابلیت انتقال پذیری، قابلیت اطمینان و تأییدپذیری استفاده شد. هر چهار معیار از دیدگاه ۱۲ خبره مطالعه حاضر مورد تأیید قرار گرفت. برای ارزیابی پایایی بخش کیفی از ضریب هولستی^۲ استفاده شد. برای این منظور متن مصاحبه‌های انجام شده در دو مرحله کدگذاری شد. سپس درصد توافق مشاهده شده^۳ محاسبه گردید:

$$PAO = \frac{2M}{N1 + N2} = \frac{236}{298 + 365} = 0.712$$

در فرمول فوق M تعداد موارد کدگذاری مشترک بین دو کدگذار می‌باشد. N1 و N2 به ترتیب تعداد کلیه موارد کدگذاری شده توسط کدگذار اول و دوم است. مقدار PAO بین صفر (عدم توافق) و یک (توافق کامل) است و اگر از ۰/۶ بزرگتر باشد مطلوب می‌باشد. مقدار PAO در این مطالعه ۰/۷۱۲ بدست آمد که از ۰/۶ بزرگتر بود؛ بنابراین پایایی بخش کیفی مطلوب بود.

در بخش کیفی با استفاده روش تحلیل کیفی محتوا و نرم‌افزار MAXQDA، مقوله‌های اصلی و فرعی الگوی اجرای خط‌مشی‌های عمومی اکوسیستم کارآفرینی شناسایی و جهت ارائه مدل پژوهش از روش مدل‌سازی ساختاری-تفسیری و نرم‌افزار MICMAC به منظور تعیین روابط و سطح‌بندی عناصر و میزان قدرت و وابستگی متغیرها استفاده گردید. مدل‌سازی ساختاری-تفسیری، یک روش جهت ایجاد و فهم روابط میان شاخص‌های یک

1. Lincoln & Guba

2. Holsti

3. Percentage of Agreement Observation (PAO)

۳۷۲ ♦ مدل‌سازی ساختاری تفسیری اجرای خط‌مشی‌های ...

سیستم پیچیده است. به عبارتی دیگر مدل‌سازی ساختاری تفسیری یک فرایند متعامل بوده که در آن مجموعه‌ای از شاخص‌های متفاوت و مرتبط با یکدیگر در یک مدل نظام‌مند و جامع ساختار بندی می‌گردند، به برقراری نظم در روابط پیچیده میان شاخص‌های یک سیستم کمک شایانی می‌نماید و در تشخیص روابط درونی شاخص‌ها کمک کرده و هم‌چنین می‌تواند به اولویت‌بندی و تعیین سطح عناصر یک سیستم نیز اقدام نماید که کمک زیادی به مدیران ذی‌ربط جهت اجرای بهتر مدل طراحی شده می‌نماید (آذر، ۱۳۹۷).

ج) یافته‌ها

نتایج مصاحبه‌ها با روش تحلیل کیفی محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. طی مرحله اول کد گذاری باز، متن مصاحبه‌های پیاده شده برای تعیین ایده‌های موجود در آن‌ها با استفاده از روش مقایسه مداوم به صورت سطر به سطر چندین بار مطالعه بررسی و مفهوم‌پردازی شد و با استفاده از کدهای زنده علامت گذاری و ایده‌های تکراری شناخته شد. سپس داده‌ها به واحدهای معنایی در قالب جملات و پاراگراف‌های مرتبط با معنای اصلی شکسته شد. واحدهای معنایی نیز چندین بار مرور و سپس کدهای مناسب هر واحد معنایی نوشته و کدها براساس تشابه معنایی طبقه‌بندی شد (جدول ۱). در مرحله کد گذاری باز ۳۴۵ کد اولیه شناسایی گردید. پس از پایان یافتن این مرحله، کد گذاری محوری به منظور ربط‌دهی مقوله‌ها به زیرمقوله‌هایشان و پیوند دادن مقوله‌ها صورت پذیرفت. جریان تجزیه و تحلیل با اضافه شدن هر مصاحبه به همین ترتیب تکرار شد که با ملاحظات انجام شده در مجموع به ۶۰ شاخص و ۱۳ مقوله دست پیدا شد (جدول ۲).

جدول ۱. نمونه‌ای از تحلیل محتوای مصاحبه‌ها

مفهوم	کد	گزاره	مصاحبه
ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید	IIA1	با توجه به کلیات بندهای ۱ تا ۳ سیاست‌های کلی اشتغال مقام معظم رهبری مبنی بر "ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید، کارآفرینی، ارتقاء توان	۱۴
کارآفرینی، ارتقاء توان کارآفرینی	IIA2	کارآفرینی، ارتقاء توان کارآفرینی با مسئولیت نظام آموزشی کشور و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان	
مسئولیت نظام آموزشی کشور	IIA3	توان	
ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان	IIA4	فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید	

فهمیه خدای عباسیه و همکاران ♦ ۳۷۳

<p>در نظر گرفتن ویژگی‌های دانشگاه‌های نسل سوم</p>	<p>I1A5</p>	<p>بر استفاده از توسعه فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان" و با در نظر گرفتن ویژگی‌های دانشگاه‌های نسل سوم با رویکرد" کارآفرینی، ارزش‌آفرین و ثروت‌آفرینی"، به نظر می‌رسد هم‌خوانی و هم‌راستایی مناسبی در موضوع رساله وجود دارد.</p>	
<p>کارآفرینی، ارزش‌آفرین و ثروت‌آفرینی</p>	<p>I1A6</p>		
<p>توجه به مؤلفه‌های اخلاقی، باورها، اعتقادات دینی و مذهبی</p>	<p>I3C9</p>	<p>برای دستیابی به مدل اجرایی خط‌مشی‌های عمومی اکوسیستم آموزش عالی کشور توجه به مؤلفه‌های اخلاقی، باورها، اعتقادات دینی و مذهبی و بهره‌گیری از احادیث، روایات، سیره عملی پیامبران، ائمه معصومین و بزرگان علمی و دینی و ادبی در نکوداشت و بزرگداشت جایگاه کار و فعالیت، تولید مؤثر، خودکفایی، خوداتکایی و تولید ثروت و تأمین معاش خانواده ضروری است.</p>	<p>۳م</p>
<p>بهره‌گیری از احادیث، روایات، سیره عملی پیامبران، ائمه معصومین و بزرگان علمی و دینی و ادبی</p>	<p>I3C10</p>		
<p>نکوداشت و بزرگداشت جایگاه کار و فعالیت، تولید مؤثر، خودکفایی، خوداتکایی و تولید ثروت و تأمین معاش خانواده</p>	<p>I3C11</p>		
<p>پرهیز از سیاست زدگی، شعارزدگی در اجرای منویات مقام معظم رهبری در تحقق دانشگاه کارآفرین</p>	<p>I4D9</p>	<p>برخی آفت‌هایی که می‌توانند تحقق دانشگاه نسل سوم را به تأخیر بیندازد یا با چالش مواجه کنند، پرهیز از سیاست زدگی، شعارزدگی در اجرای منویات مقام معظم رهبری در تحقق دانشگاه کارآفرین، اتکاء و اعتماد به جامعه دانشجویی و دانشگاهی کشور، شناسایی دقیق ظرفیت‌های دانشجوئی و دانشگاهی برای برون‌رفت از وضعیت موجود و جلب مشارکت نظام‌مند و</p>	<p>۴م</p>
<p>اتکا و اعتماد به جامعه دانشجویی و دانشگاهی کشور</p>	<p>I4D10</p>		
<p>شناسایی دقیق ظرفیت‌های دانشجوئی و دانشگاهی برای برون‌رفت از وضعیت موجود</p>	<p>I4D11</p>		
<p>جلب مشارکت نظام‌مند و سازماندهی‌شده و هدفمند</p>	<p>I4D12</p>		

۳۷۴ ♦ مدل‌سازی ساختاری تفسیری اجرای خط‌مشی‌های ...

نخبگان کارآفرین برای رشد اقتصادی و توسعه کشور		سازماندهی‌شده و هدفمند نخبگان کارآفرین برای رشد اقتصادی و توسعه کشور است.	
توجه به روند مدیریت دانشگاه‌های کشورهای سطح اول دنیا و نحوه اثرگذاری آن‌ها در تولید ثروت و تربیت نیروی انسانی موردنیاز بازار کار	I8H1	مؤلفه مهم اول: توجه به روند مدیریت دانشگاه‌های کشورهای سطح اول دنیا و نحوه اثرگذاری آن‌ها در تولید ثروت و تربیت نیروی انسانی موردنیاز بازار کار (ایجاد پل ارتباطی بین دانشگاه‌ها و صنعت، تجارت، کشاورزی).	م ۸
ایجاد پل ارتباطی بین دانشگاه‌ها و صنعت، تجارت، کشاورزی	I8H2	مؤلفه دوم: جلوگیری از سیاست زدگی در آموزش عالی و اعمال تصمیمات مدیریتی فارغ از مسائل سیاسی. مؤلفه سوم: به رسمیت شناختن استقلال دانشگاه‌ها و دادن اختیارات لازم در جهت حرکت به سمت خودکفایی مالی و تولید ثروت و مؤلفه چهارم: بومی‌سازی رشته‌ها و سرفصل‌های درسی دانشگاه‌ها متناسب با اکوسیستم منطقه‌ای یا استانی در جهت امکان پاسخگویی به نیاز بازار کار	
جلوگیری از سیاست زدگی در آموزش عالی و اعمال تصمیمات مدیریتی فارغ از مسائل سیاسی	I8H3		
به رسمیت شناختن استقلال دانشگاه‌ها و دادن اختیارات لازم در جهت حرکت به سمت خودکفایی مالی و تولید ثروت	I8H4		
بومی‌سازی رشته‌ها و سرفصل‌های درسی دانشگاه‌ها متناسب با اکوسیستم منطقه‌ای یا استانی در جهت امکان پاسخگویی به نیاز بازار کار	I8H5		

جدول ۲- کدگذاری محوری و شکل‌دهی مقوله‌های پژوهش

مقوله	شاخص
نقش دولت	مدیریت شبکه تعاملات اجتماعی بین بازیگران اصلی آموزش عالی و اکوسیستم کارآفرینی؛ بازآرایی ساختاری سازمان‌های مجری با هدف تسهیل برقراری تعامل چند سویه دولت، دانشگاه و صنعت؛ بازنگری در چشم‌انداز، رسالت و کارکردهای نظام آموزش عالی با رویکرد اصلاح زنجیره ارزشی به سمت کارآفرینی و اسلامی شدن؛ ایجاد نهادهای تأمین مالی نوین جهت تأمین مالی

مقوله	شاخص
	<p>پروژه‌های کارآفرینانه دانشگاه‌ها نظیر پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی؛ بهبود ساختار نهادهای علمی - تحقیقاتی و زیرساخت‌های فناوری</p>
نقش قانون‌گذاران	<p>شفافیت و فهم مسائل عمومی و توجه قانون‌گذاران به نیاز جامعه؛ هماهنگی و مشارکت قانون‌گذاران و مجریان به منظور رفع ابهام در اهداف مدنظر در زمان تصویب؛ تصویب قوانین جدید و روزآمدسازی مقررات لازم برای حوزه کسب و کار نوین، دانش‌بنیان و کارآفرینی مبتنی بر نوآوری در زمینه بیمه، مالیات و تأمین مالی؛ حمایت سیاسی قانون‌گذاران در مرحله اجرا قوانین و مقررات</p>
زیرساخت فرهنگی	<p>طراحی و برگزاری برنامه‌های ترویجی، کنفرانس‌ها، سمینار و انجمن‌های علمی در حوزه کسب و کارهای نوین و کارآفرینی با رویکرد اخلاق‌مداری در بازار کار؛ تحول گفتمانی و فکری از طریق رسانه‌های عمومی در حیطه کارآفرینی و ارزش‌های اسلامی؛ تقویت نگرش مهارت‌گرایی و پژوهش محوری با اجتماعات کارآفرینانه؛ تقویت ارزش‌ها و باورهای اسلامی مدیران، اساتید و دانشجویان؛ ایجاد کافه کارآفرینی و کافه گفتگو در دانشگاه‌ها با هدف تبادل اطلاعات و ایده‌ها در حوزه کارآفرینی و کسب و کارهای نوین؛ برگزاری جشنواره‌های ایده و کارآفرینی با هدف معرفی الگوهای موفق فردی در حوزه‌های کسب و کار نوین</p>
زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی	<p>بازنگری محتوای آموزشی با رویکرد آموزش‌های حرفه‌ای و مهارتی متناسب با نیاز بازار کار و با جهت‌گیری اخلاق اسلامی؛ بهبود زیرساخت‌های لازم جهت اجرای بهینه طرح کارورزی؛ تغییر شیوه تدریس و به کارگیری روش‌های نوآورانه در نظام یادگیری؛ افزایش ظرفیت فرصت‌های مطالعاتی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اساتید؛ همکاری دانشگاه‌های داخلی و خارجی در قالب طرح‌های کسب و کار دانشگاهی؛ مسئله محور کردن پژوهش‌های دانشجویی با هدف حل مشکلات و نیاز بازار و صنعت</p>
زیرساخت مالی	<p>تنوع‌بخشی به منابع مالی دانشگاه‌ها از طریق انجام پروژه‌های مشترک با شرکت‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر؛ ایجاد شبکه‌های همکاری فعالیت‌های مالی بین نهادهای تأمین مالی بازارهای مالی و پولی کشور جهت تقویت بنیه مالی آموزش عالی؛ اصلاح مقررات آیین‌نامه مالی معاملاتی دانشگاه به منظور تجاری‌سازی تحقیق و توسعه؛ جانمایی تحقیق و توسعه در هزینه‌های بودجه‌ای آموزش عالی</p>
تعاملات نهادها و شبکه‌ها	<p>شبکه‌سازی اجتماعی - اطلاعاتی دانشگاه‌ها با صنایع و شرکت‌های مادر و نهادهای دولتی مرتبط در کشور با رویکرد احصاء و رفع مشکلات بازارهای</p>

مقوله	شاخص
	کشور؛ برقراری ارتباطات بین‌المللی دانشگاه‌ها با دانشگاه‌های مطرح کارآفرین در جهان؛ گسترش و تقویت شبکه‌های ارتباطی مختص به کارآفرینان دانشگاهی داخلی و بین‌المللی؛ ایجاد ستاد مرکزی برای هماهنگی و هم‌افزایی بین نهادهای چرخه علم و فناوری (پارک‌ها، مراکز رشد، دفاتر ارتباط با صنعت و...)؛ تعامل عملی و مؤثر نهادهای علمی حوزوی و دانشگاه‌ها
مدیریت و منابع انسانی	تطابق مسئولیت افراد با تخصص و دانش فردی افراد سازمان (کارکنان دانش‌محور)؛ تقویت رویکرد توانمندسازی علمی و مهارتی اساتید و پژوهشگران در امکان‌سنجی ایده‌ها و بررسی امکان‌پذیری در بازار؛ حمایت مؤثر مدیریت عالی دانشگاه از کارآفرینی و اسلامی شدن دانشگاه؛ تربیت نیروی انسانی با روحیه کارگروهي، خلاقیت، ریسک‌پذیری، حل مسئله، تفکر انتقادی، روحیه پرسشگری و اخلاق اسلامی برای ورود به بازارهای کشور
محیط (زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی)	شفافیت در اطلاعات و ثبات در بازارهای پولی و مالی کشور؛ تأثیرگذاری تحریم‌های اقتصادی و مشکلات صنعت؛ تغییرات سیستم‌های سیاسی؛ تغییرات فناوری و نیازهای عمومی اجتماعی و اقتصادی جامعه؛ میزان حمایت و اعتماد عمومی و همسویی با ارزش‌های اجتماعی (اخلاقی- اسلامی)
ساختار سازمان‌های مجری	وجود معیارهای قطعی و شفاف برای نظارت و ارزیابی عملکرد سازمان‌های مجری؛ میزان تناسب ساختار اداری و انعطاف در سازگاری با محیط و سازمان‌های موازی؛ اخذ بازخور و ارزیابی میزان رضایت خدمات گیرندگان (تأثیر پذیران از خط‌مشی)؛ میزان پاسخگویی سازمان‌های مجری به محیط پیرامونی و مخاطبان
اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم کارآفرینی آموزش عالی کشور	نیروی انسانی آموزش‌دیده و متخصص متناسب با نیاز بازار با مسئولیت نظام آموزشی (تلفیق آموزش با پژوهش و مهارت)؛ تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی؛ حمایت از توسعه مراکز رشد و نوآوری با تأکید بر بخش غیردولتی؛ تسهیل اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها
اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم اسلامی آموزش عالی کشور	بهره‌گیری از آموزه‌های دینی و الگوهای اسلامی در ارتقاء جایگاه ارزش کار و آموزش کارآفرینان؛ غنی‌سازی محتوای برنامه‌های فرهنگی، آموزشی و دانشجویی مطابق با بینش و معارف اسلامی؛ تناسب ویژگی‌ها و الگوهای رفتاری منابع انسانی (دانشجو، اساتید و مدیران) با ارزش‌ها و اخلاق اسلامی؛ تناسب نظام فرهنگی دانشگاه با ارزش‌ها و آموزه‌های اسلامی

شاخص	مقوله
استفاده از تولیدات داخلی به عنوان ارزش اسلامی و ملی؛ بهبود محیط کسب و کار و حمایت از بخش خصوصی تعاونی با اصلاح مقررات؛ ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فناوری؛ توجه بیشتر در پرداخت یارانه‌ها به حمایت از تأسیس شرکت‌ها برای تجاری‌سازی ایده‌ها و تولید و اشتغال مولد در بخش خصوصی	سیاست‌های کلی اشتغال مقام معظم رهبری
حفظ و تقویت مشروعیت اجتماعی دانشگاه؛ افزایش پاسخگویی به مشکلات و نیازهای جامعه؛ ایفای نقش مؤثر در رشد اقتصادی و اجتماعی جامعه؛ نیروی انسانی متخصص و متعهد متناسب با بازار کار؛ پیوند آموزش عالی و صنعت	تحقق دانشگاه نسل سوم

در گام بعد، اعتبارسنجی مقوله‌های حاصل از تحلیل کیفی مصاحبه‌های تخصصی صورت گرفت. برای غربال و شناسایی شاخص‌های نهایی از روش دلفی استفاده شد. تحلیل دلفی مبتنی بر دیدگاه خبرگان صورت پذیرفت. استفاده از مجموعه‌های فازی، سازگاری بیشتری با توضیحات زبانی و بعضاً مبهم انسانی دارد و بنابراین بهتر است که با استفاده از مجموعه‌های فازی (بکارگیری اعداد فازی) به پیش‌بینی بلندمدت و تصمیم‌گیری در دنیای واقعی پرداخت. در این مطالعه نیز برای فازی‌سازی دیدگاه خبرگان از اعداد فازی مثلثی استفاده شد. دیدگاه خبرگان پیرامون اهمیت هر یک از شاخص‌ها با طیف فازی هفت درجه‌ای گردآوری شد. در راند اول شاخص‌های بهبود ساختار نهادهای علمی - تحقیقاتی و زیرساخت‌های فناوری، برگزاری جشنواره‌های ایده و کارآفرینی با هدف معرفی الگوهای موفق فردی در حوزه‌های کسب و کار نوین، افزایش ظرفیت فرصت‌های مطالعاتی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اساتید و ایفای نقش مؤثر در رشد اقتصادی و اجتماعی جامعه امتیازی کمتر از آستانه تحمل کسب کردند و حذف گردیدند. مواردی که امتیازی بالای ۰/۷ کسب کردند برای راند دوم استفاده شدند. در راند دوم ۵۶ شاخص براساس دیدگاه خبرگان مورد ارزیابی قرار گرفت.

تقویت ارزش‌ها و باورهای اسلامی مدیران، اساتید و دانشجویان و همکاری دانشگاه‌های داخلی و خارجی در قالب طرح‌های کسب و کار دانشگاهی حذف شدند. شاخص‌های باقی مانده برای راند سوم مورد استفاده قرار گرفتند. در راند سوم ۵۴ شاخص براساس دیدگاه خبرگان مورد ارزیابی قرار گرفت و هیچ شاخصی حذف نشد که این خود نشانه‌ای برای پایان راندهای دلفی بود با این وجود برای حصول اطمینان بیشتر یک راند دیگر نیز ادامه یافت. به‌طور کلی یک رویکرد برای پایان دلفی آن است که میانگین امتیازات دو راند متوالی باهم مقایسه شوند. در صورتی که اختلاف بین دو مرحله از حد آستانه خیلی کم (۰/۲)

کوچکتر باشد در این صورت فرایند نظرسنجی متوقف می‌شود (چنگ و لین، ۲۰۰۲). براساس نتایج مشخص گردید که در تمامی موارد اختلاف کوچکتر از ۰/۲ بود؛ بنابراین می‌توان راندهای دلفی را به پایان برد.

طراحی الگوی نهایی پژوهش

برای شناسایی روابط درونی شاخص‌ها و ارائه الگوی اجرای خط‌مشی عمومی آموزش عالی کشور از روش مدل‌سازی ساختاری-تفسیری استفاده شد. سازه‌های مورد بررسی جهت ارائه مدل اولیه اجرای خط‌مشی‌های عمومی آموزش عالی عبارتند از: نقش دولت (F01)، نقش قانون‌گذاران (F02)، زیرساخت فرهنگی (F03)، زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی (F04)، زیرساخت مالی (F05)، تعاملات نهادها و شبکه‌ها (F06)، مدیریت و منابع انسانی (F07)، محیط کلان (F08)، ساختار سازمان‌های مجری (F09)، اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم کارآفرینی (F10)، اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم اسلامی (F11)، سیاست‌های کلی اشتغال (F12)، تحقق دانشگاه نسل سوم (F13). با شناسایی روابط شاخص‌ها، ماتریس خودتعاملی ساختاری^۱ (SSIM) تشکیل شد.

ماتریس دریافتی^۲ (RM) از تبدیل ماتریس خودتعاملی ساختاری به یک ماتریس دو ارزشی صفر و یک به دست می‌آید. در ماتریس دریافتی درایه‌های قطر اصلی برابر یک قرار می‌گیرد. همچنین برای اطمینان باید روابط ثانویه کنترل شود. ماتریس دسترسی نهایی در جدول ارائه شده است.

جدول ۳- ماتریس دستیابی پس از سازگاری

F13	F12	F11	F10	F09	F08	F07	F06	F05	F04	F03	F02	F01	TM
1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	F01
1	0	1	1	1*	0	1	1	1	1	0	1	1	F02
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	F03
1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	F04
1	0	1*	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	F05
1	0	1	1	1	0	1	1	1	1*	0	0	0	F06
1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	F07
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	F08
1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	F09
1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	F10

1. Structural Self-Interaction Matrix, SSIM

2. Reachability matrix, RM

F13	F12	F11	F10	F09	F08	F07	F06	F05	F04	F03	F02	F01	TM
1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	F11
1	1	1	1*	1	1	1	1*	1	1	1	1	1	F12
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	F13

* (روابط ثانویه با علامت ستاره مشخص شده است)

پس از تشکیل ماتریس دستیابی برای تعیین روابط و سطح بندی شاخص ها باید «مجموعه دستیابی» و «مجموعه پیش نیاز» شناسایی شود. برای متغیر C_i مجموعه دستیابی (خروجی یا اثرگذاریها) شامل متغیرهایی است که از طریق متغیر C_i می توان به آن ها رسید. مجموعه پیش نیاز (ورودی یا اثرپذیریها) شامل متغیرهایی است که از طریق آن ها می توان به متغیر C_i رسید.

جدول ۴- مجموعه ورودی ها و خروجی ها برای تعیین سطح

متغی رها	خروجی: اثرگذاری	ورودی: اثرپذیری	اشت راک
F01	F01,F02,F04,F05,F06,F07,F09, F10,F11,F13	F01,F02,F03,F08,F12	F01,F02
F02	F01,F02,F04,F05,F06,F07,F09, F10,F11,F13	F01,F02,F03,F08,F12	F01,F02
F03	F01,F02,F03,F04,F05,F06,F07, F08,F09,F10,F11,F12,F13	F03,F08,F12	F03,F08,F12
F04	F04,F07,F09,F10,F11,F13	F01,F02,F03,F04,F05,F06,F07, F08,F09,F12	F04,F07,F09
F05	F04,F05,F06,F07,F09,F10,F11, F13	F01,F02,F03,F05,F06,F08,F12	F05,F06
F06	F04,F05,F06,F07,F09,F10,F11, F13	F01,F02,F03,F05,F06,F08,F12	F05,F06
F07	F04,F07,F09,F10,F11,F13	F01,F02,F03,F04,F05,F06,F07, F08,F09,F12	F04,F07,F09
F08	F01,F02,F03,F04,F05,F06,F07, F08,F09,F10,F11,F12,F13	F03,F08,F12	F03,F08,F12
F09	F04,F07,F09,F10,F11,F13	F01,F02,F03,F04,F05,F06,F07, F08,F09,F12	F04,F07,F09
F10	F10,F11,F13	F01,F02,F03,F04,F05,F06,F07, F08,F09,F10,F11,F12	F10,F11
F11	F10,F11,F13	F01,F02,F03,F04,F05,F06,F07, F08,F09,F10,F11,F12	F10,F11
F12	F01,F02,F03,F04,F05,F06,F07, F08,F09,F10,F11,F12,F13	F03,F08,F12	F03,F08,F12
F13	F13	F01,F02,F03,F04,F05,F06,F07, F08,F09,F10,F11,F12,F13	F13

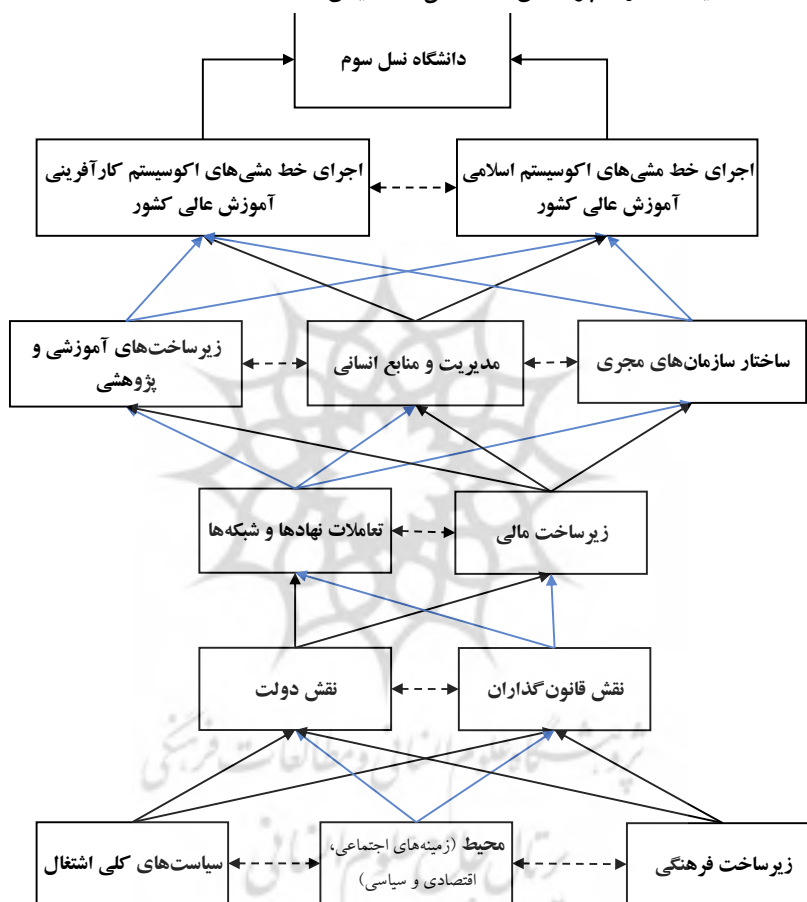
مجموعه ورودی‌ها و خروجی‌ها برای هر عنصر در تشکیل ماتریس قدرت نفوذ-وابستگی (تحلیل MICMAC) مورد استفاده قرار می‌گیرد. ماتریس قدرت نفوذ-وابستگی در جدول ۵ ارائه شده است. در الگو (ISM) روابط متقابل و تأثیرگذاری بین معیارها و ارتباط معیارهای سطوح مختلف به خوبی نشان داده شده است که موجب درک بهتر فضای تصمیم‌گیری به وسیله مدیران می‌شود. برای تعیین معیارهای کلیدی قدرت نفوذ و وابستگی معیارها در ماتریس دسترسی نهایی تشکیل می‌شود.

جدول ۵- قدرت نفوذ و میزان وابستگی شاخص‌های اجرای خط‌مشی‌های آموزش عالی کشور

سطح	قدرت نفوذ	میزان وابستگی	متغیرهای پژوهش
۵	۱۰	۵	نقش دولت (F01)
۵	۱۰	۵	نقش قانون‌گذاران (F02)
۶	۱۳	۳	زیرساخت فرهنگی (F03)
۳	۶	۱۰	زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی (F04)
۴	۸	۷	زیرساخت مالی (F05)
۴	۸	۷	تعاملات نهادها و شبکه‌ها (F06)
۳	۶	۱۰	مدیریت و منابع انسانی (F07)
۶	۱۳	۳	محیط کلان (F08)
۳	۶	۱۰	ساختار سازمان‌های مجری (F09)
۲	۳	۱۲	اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم کارآفرینی (F10)
۲	۳	۱۲	اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم اسلامی (F11)
۶	۱۳	۳	سیاست‌های کلی اشتغال (F12)
۱	۱	۱۳	تحقق دانشگاه نسل سوم (F13)

براساس جدول ۵، قدرت نفوذ-وابستگی متغیرهای زیرساخت فرهنگی، محیط کلان، سیاست‌های کلی اشتغال، قدرت نفوذ بالایی داشته و تأثیرپذیری کمی دارند. متغیرهای تحقق دانشگاه نسل سوم، اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم کارآفرینی، اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم اسلامی متغیرهای وابسته محسوب می‌شوند. متغیرهای زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی، مدیریت و منابع انسانی، ساختار سازمان‌های مجری، زیرساخت مالی، تعاملات نهادها و شبکه‌ها، نقش دولت، نقش قانون‌گذاران قدرت نفوذ و میزان وابستگی مشابهی دارند بنابراین متغیرهای پیوندی هستند. لازم به ذکر است هیچ متغیری نیز در ربع اول یعنی ناحیه

خودمختار قرار نگرفته است. پس از تعیین روابط و سطح شاخص‌های مذکور، می‌توان آن‌ها را به شکل الگویی طراحی نمود. به همین منظور ابتدا شاخص‌ها را برحسب سطح آن‌ها به ترتیب از بالا به پایین تنظیم می‌گردد. در پژوهش حاضر شاخص‌ها در شش سطح قرار گرفتند و در نهایت الگوی پژوهش در شکل ۱ نمایش داده شده است.

شکل ۱: الگوی حاصل از پژوهش (بر اساس یافته‌های بدست آمده از تحلیل محتوای مصاحبه با خبرگان)

سیاست‌های کلی اشتغال مقام معظم رهبری

اشتغال و استفاده از ظرفیت‌های انسانی یکی از دغدغه‌های اصلی تمامی جوامع است. عدم استفاده از ظرفیت‌های بالقوه انسانی نه تنها از طریق افزایش آمار بیکاری، تهدیدی برای

مشروعیت و کارآمدی دولت‌هاست، بلکه عدم استفاده از این ظرفیت‌ها به معنی عدم بهره‌وری در سطح ملی محسوب می‌شود. نگاهی به سیاست‌های کلی اشتغال، ابلاغ شده از سوی مقام معظم رهبری نشان می‌دهد که تأکید و تمرکز ایشان بر ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار، کارآفرینی و ظرفیت نیروی انسانی است. در سیاست‌های کلی اشتغال استفاده از نیروی انسانی آموزش دیده متخصص، اقتصاد دانش‌بنیان و تنظیم بازار مدنظر قرار گرفته که همان عوامل کارآفرین پایدار هستند. مقصود از اشتغال، اشتغالی است که دستاوردهای اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی را به‌طور هم‌زمان به ارمغان می‌آورد. براساس نتایج پژوهش مؤلفه‌های استفاده از تولیدات داخلی به‌عنوان ارزش اسلامی و ملی، بهبود محیط کسب و کار و حمایت از بخش خصوصی تعاونی با اصلاح مقررات، ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فناوری، توجه بیشتر در پرداخت یارانه‌ها به حمایت از تأسیس شرکت‌ها برای تجاری‌سازی ایده‌ها و تولید و اشتغال مولد در بخش خصوصی در این زمینه استخراج شدند.

محیط (زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی)

مسئولیت اجتماعی دانشگاه در چند دهه اخیر با توجه به رشد تعداد دانشجویان و همگانی شدن آن و بالا رفتن انتظار از دانشگاه در جامعه مورد توجه برنامه‌ریزان آموزشی در کشورهای مختلف قرار گرفته و نظام آموزش عالی بسیاری از کشورها یک‌سری از فعالیت‌ها و برنامه‌های شغلی و حرفه‌ای را در اجتماع دانشگاهی گسترش داده‌اند. لذا یکی از تأثیرگذارترین سازمان‌های امروزی در کشورهای در حال توسعه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی هستند. همچنین بروان و اسکس^۱ (۲۰۰۵) و آراسته و اسفندیاری (۱۳۸۹) یکی از مسائل مشترک دانشگاه‌ها را در سطح جهانی مسئولیت اجتماعی دانسته‌اند. دانشگاه‌ها نیرومحرکه آگاهی‌بخش و برج فرماندهی فکر جوامع، شناخته شده‌اند. بدین ترتیب، رسالت دانشگاه‌ها، فراسوی علم و پژوهش صرف درون دانشگاهی، در جهت خدمت به جامعه سوق داده شد و نقش دانشگاه‌ها از تک‌نقشی و تک‌نهادی به چند نقشی و چند نهادی یعنی نقش آموزشی، پژوهشی، خدماتی، انتشاراتی و رشد حرفه‌ای تکامل یافته است. در وضعیت کنونی جهان که تغییرات در همه زمینه‌های علوم، فناوری، اقتصاد، مدیریت و غیره به سرعت انجام می‌شود، سازماندهی فعالیت‌های علمی برای پیش‌بینی آینده ضرورتی انکارناپذیر است. در تحقیقات

استراتژیک و بلندمدت که سرمایه‌گذاری‌های وسیع‌تری را می‌طلبد، آینده‌نگری باید در همه ابعاد علمی، فناوری و اقتصاد صورت گیرد. به گفته والیما و هافمن^۱ (۲۰۰۷) جامعه دانایی موقعیت جدیدی را شرح می‌دهد که دانش، اطلاعات و تولید دانش به خصیصه‌ای از روابط درون و میان جوامع، سازمان‌ها، تولیدات صنعتی و زندگی انسانی تعریف می‌شود. از نظر سیاسی گفته می‌شود که در جهان امروز آموزش بعد چهارم سیاست خارجی است. همکاری آموزشی به منزله نوعی سرمایه‌گذاری برای آینده روابط دیپلماتیک میان ملت‌ها محسوب می‌شود. از آنجا که اغلب نخبگان سیاسی از میان دانشگاهیان برگزیده می‌شوند، گسترش اعطای بورس‌های بین‌المللی و پذیرش دانشجویان خارجی به منزله نوعی معرفی فرهنگ و جامعه خود به رهبران سیاسی و مدیران ارشد آینده کشورهای جهان است. همچنین، روابط دانشگاهی می‌تواند موجب استحکام روابط سیاسی و اقتصادی میان دولت‌ها شود. ناکامورا و اسمال وود^۲ (۱۹۸۰) در بررسی‌هایی که انجام دادند، دریافتند که اجرا به‌عنوان یکی از اجزای فرآیند اخذ تصمیم با دیگر اجزا ارتباط تنگاتنگی دارد و به دیگر بخش‌های این فرآیند وابسته است. آن‌ها جریان اتصال بین اجزا با تنظیم خط‌مشی عمومی را فرآیند رهبری می‌دانستند. تأثیرپذیری نظام‌های آموزش عالی از نظام‌های سیاسی است که هر کشور با توجه به سیاست‌های کلانی که دنبال می‌کند. در نتیجه تأثیرگذاری بر آموزش عالی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مراکز تحولات بزرگ در هر جامعه است.

زیرساخت فرهنگی

هر نظام آموزشی تحت تأثیر متن فرهنگی یک جامعه قرار می‌گیرد؛ زیرا نظام‌های آموزشی محصول فرهنگ‌های گوناگون هستند و به‌عنوان وسیله الهام و تزریق فرهنگ به کار می‌روند (اخوی راد، ۱۳۸۸). مشارکت‌کنندگان پژوهش معتقد بودند: «ایجاد بسترهای لازم فرهنگی همچون ایجاد بحث و گفت‌وگو جدید و همسویی خط‌مشی با هنجارها و ارزش‌های جامعه، برای اجرای خط‌مشی‌های آموزش عالی و تضمین کیفیت دارای اهمیت است». در اروپا و امریکای شمالی، چالش بین اقتدار دولت و کلیسا از سویی و حکمرانی دانشگاهی از سوی دیگر رخ داد. در نهایت در قرن بیستم این چالش به سود مرجعیت علم و دانشگاه فروکش کرد؛ اما چندی بعد پس از قوت گرفتن نئولیبرالیسم، دانشگاه به بازار نزدیک شد. دولت‌ها نیز سرخوش از معاف شدن از پرداخت بخشی از هزینه‌های آموزش عالی به نظارت‌های دور

1. Välimaa & Hoffman
2. Nakamura & Smallwood

اکتفا کردند. در ایران معاصر اما دانشگاه بین نزدیک شدن به دولت یا نهاد دین یا بازار و صنعت مردد است. در کشورهای توسعه‌یافته سیاست‌های آشکار و مدون مبنای عمل قرار می‌گیرند، اما در کشورهای در حال توسعه معمولاً سیاست‌های تلویحی و نانوشته بیشترین تأثیر را در سرنوشت و جهت‌گیری برنامه‌ها دارند و دلیل آن روشن است. سیاست‌گذاری در درون بافتار رخ می‌دهد و امری فرهنگی- تاریخی است. بر اساس مرور ادبیات تحقیق سایر عوامل فرهنگی عبارتند از: نظام ارزشی جامعه، همسویی خط‌مشی با هنجارها و ارزش‌های جامعه، تغییرات سبک زندگی، ایجاد بحث و گفت‌وگو، ایجاد آگاهی نسبت به فرصت‌های جدید، تفاوت فرهنگی میان دانشجویان و فرهنگ حاکم بر جامعه.

نقش دولت

مصاحبه‌شوندگان به تعریف روشن و درست چشم‌انداز دولت از کارآفرینی و نحوه حمایت از آن، و تطبیق چشم‌انداز دولت با چشم‌انداز و برنامه‌های دانشگاهی اشاره کردند. باتوجه به عدم تعادل بین خروجی‌های دانشگاه با تقاضای بازار کار در برنامه‌ریزی‌ها، باید به این مورد توجه بیشتری مبذول شود. تصویب و بازنگری قوانین و مقررات راه‌اندازی و حمایتی، تهیه و در دسترس قرار دادن منابع اطلاعاتی به‌روز و دقیق برای انجام پروژه‌ها و حتی ایده‌یابی برای کارآفرینی نیز از جمله وظایف نهادهای دولتی است. ممکن است کارکنان دولتی از مشکلات و مسائل موجود در راه کارآفرینی و ایده‌پردازی بی‌اطلاع باشند؛ بنابراین لازم است برنامه‌ها و قوانین کارآفرینی با حضور کارآفرینان یا حداقل با بهره‌گیری از نظرات و انتقادات آنان تدوین شود. همچنین دولت برای حمایت از کارآفرینی باید قوانین خاصی در زمینه ثبت اختراع و مالکیت فکری ویژه این گروه وضع کند؛ زیرا ماهیت این نوآوری‌ها از جنس کالا و ملموس نبوده و غیرملموس و خدماتی است یکی از مسئولان دانشگاهی بیان کرد: «برای توسعه و ارتقای دانشگاه کارآفرین، باید همراهی و استفاده از نظرات و مشاوره‌های استادان سایر دانشگاه‌های جهان و تدریس آن‌ها را در ایران داشته باشیم. درواقع دولت با وضع قوانین در این زمینه می‌تواند کارگشای رفت‌وآمدهای استادان باشد تا دانشگاه‌ها از این نوع امکانات به راحتی بهره‌مند شوند»

نقش قانون‌گذاران

به اعتقاد خبرگان مشارکت‌کننده در پژوهش: «باید در زمان تدوین خط‌مشی چگونگی تبدیل اهداف و رسالت‌های جامع در حوزه آموزش عالی به اهداف و مأموریت‌های عملیاتی

در دانشگاه‌ها و سایر نهادهای اجرایی و تعیین نقش و جایگاه هر دانشگاه و اداره در برنامه مشخص شده با اهداف عینی قابل اندازه‌گیری به صورت شفاف مشخص گردد در این صورت منجر به اجرای درست خط‌مشی می‌گردد». مرور ادبیات تحقیق نشان می‌دهد که گذر به جوامع پایدار متضمن تغییر خط‌مشی‌ها و اتخاذ یک دیدگاه نظام‌مندتر است و این دیدگاه گسترده با انسجام خط‌مشی گره خورده است (هاتین و همکاران^۱، ۲۰۱۴).

دستیابی به انسجام خط‌مشی دشوار است و اندیشمندان سیاسی بر عدم انسجام به مثابه رخدادی معمول و گاهی اجتناب‌ناپذیر اذعان دارند (ناتال^۲، ۲۰۰۵) و میزانی از عدم انسجام را در یک جامعه کثرت‌گرا می‌پذیرند (کاربون^۳، ۲۰۰۸) به اعتقاد خبرگان: «عدم هماهنگی و تناقض میان خط‌مشی‌های در حوزه علوم، تحقیقات و فناوری در مرحله تدوین باید مورد بررسی قرار گیرد و ساختار شبکه‌ای بین تدوین، اجرا و ارزیابی در نظر گرفته شود». مرور ادبیات تحقیق نشان‌دهنده این است که انسجام به این معناست که اهداف، ابزارها و سایر علائم مرتبط با خط‌مشی با یکدیگر سازگار باشند (مای و همکاران^۴، ۲۰۰۶) و این سازگاری باید بین قلمروهای خط‌مشی نیز وجود داشته باشد. به اعتقاد خبرگان هم‌افزایی نهادی در سیاست‌های علم و آموزش عالی ایران ضعیف و شکننده است. نظام سیاست‌گذاری علم و آموزش عالی فاقد نگاهت نهادی مدون است. تقسیم وظایف در یک فرآیند تدریجی و بدون برنامه مانند یک جنگل خودرو شکل گرفته است. به تعبیر متخصصان فناوری اطلاعات، سیستم جزیره‌ای شده است و این جزایر مجزا و بی‌ارتباط باهم دیالوگ و همفکری و تعامل ندارند. حتی نازل‌ترین سطح تعامل که تبادل اطلاعات است، بین آن‌ها وجود ندارد. این نهادها عبارتند از: شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت علوم و وزارت بهداشت، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، شورای گسترش، شورای عالی برنامه‌ریزی (ذاکر صالحی^{۱۳۹۰}). گلدار و همکاران (۱۳۹۶) با استخراج ابعاد پنجگانه: عوامل زمینه‌ای؛ عوامل تسهیلگر و بازدارنده؛ شناسایی و مواجهه با مسئله عمومی؛ درگیرسازی ذینفعان در خط‌مشی‌گذاری عمومی؛ و وضع خط‌مشی‌های مطلوب و سایر مؤلفه‌ها به طراحی چارچوب مفهومی درگیرسازی ذینفعان در خط‌مشی‌گذاری عمومی پرداختند. به اعتقاد خبرگان

1. Huttunen et al
2. Nuttall
3. Carbone
4. May et al

مشارکت‌کننده در پژوهش: «این گفته می‌شود که خط‌مشی خوب است، اما در عمل خوب اجرا نمی‌شود. چندان منطقی نیست؛ زیرا اگر سیاست‌گذاری در تدوین خط‌مشی‌ها تنگناهای اجرا را ندیده و خط‌مشی را در فضای انتزاعی و تخیلی اتخاذ کرده باشند، این دلیلی بر ضعف خط‌مشی‌گذاری است نه ضعف در اجرا». به اعتقاد خبرگان مشارکت‌کننده در پژوهش توجه به منافع گروه‌های ذینفع اجرای خط‌مشی‌گذاری در زمان تدوین می‌تواند اجرای صحیح خط‌مشی را تضمین کند.

تعاملات نهادها و شبکه‌ها

در سال‌های اخیر شاهد رشد روزافزون ادبیات در حیطه علوم سیاسی و مطالعات بین‌المللی مرتبط با فرایند فراگیری و تجزیه و تحلیل همگرایی خط‌مشی، انتشار خط‌مشی و انتقال آن هستیم. در مسیر اجرای کامل خط‌مشی، عوامل بازدارنده و تنگناهای زیادی وجود دارند که شناسایی عمده‌ترین آن‌ها به منظور کارآمد کردن اجرای خط‌مشی از اهداف اصلی است. بررسی شرایط حاصل از خط‌مشی‌گذاری عمومی که متغیرهای متعددی مانند تغییر نقش دولت‌ها، تعاملات نهادها و شبکه‌ها، تعریف مسئولیت‌های جدید حاکمان، رویکردهای جدید اداره امور عمومی، انتظارات جدید شهروندان، مسائل و موضوعات پیش‌آمده در عرصه ملی و جهانی در آن نقش دارند، حائز اهمیت است. بر اساس نظر خبرگان مشارکت‌کننده برقراری پیوند با افراد شاخص و برجسته در کسب و کار، فارغ‌التحصیلان، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری و شرکت‌ها یا سازمان‌ها ضروری است. عدم ارتباط میان دانشگاه‌ها با مراکز تولیدی و صنعتی به گونه‌ای است که جایگاه دانشجویان رشته‌ها، در صنعت و تولید چندان شکل نگرفته است. در واقع تا زمانی که ارتباط دانشگاه و صنعت به درستی شکل نگیرد، نمی‌توان به پیشرفت جدی در این زمینه امیدوار بود. یکی از مصاحبه‌شوندگان بیان کرد: «در حال حاضر دانشگاه کار خود را انجام می‌دهد و صنعت و جامعه مسیر خود را طی می‌کنند، در حالی که باید همگرایی را در میان آن‌ها توسعه داد».

زیرساخت مالی

منابع یک خط‌مشی را می‌توان شامل نیروی انسانی، بودجه، زیرساخت و ماشین‌آلات و تجهیزات دانست. منابع مالی یک ورودی (نهاد) حیاتی در اجرای خط‌مشی است. در نتیجه منابع کافی برای موفقیت اجرای خط‌مشی ضروری است (چامپاکوت^۱، ۲۰۱۱). ناکامورا و

اسمال وود (۱۹۸۰) این طور استدلال می کردند که اهداف روشن خط مشی مبنایی برای اجرای خط مشی مؤثر هستند. همچنین استقلال درآمدی و کاهش وابستگی به بودجه عمومی، موجب افزایش استقلال کارکردی دانشگاه ها و دیگر سازمان های تحقیقاتی دولتی می شود و نهادهای علمی می توانند با ظاهر شدن برای پاسخ به نیازهای اجتماعی و توسعه اقتصادی «تصویر عمومی» شان را بهبود بخشند که به نوبه خود می تواند به دریافت کمک های مالی منجر شود (وانگ و همکاران^۱، ۲۰۲۲).

علیرغم اینکه در اسناد سیاستی، هدف گیری سهم سه درصدی پژوهش از تولید ناخالص داخلی وجود دارد، اما این هدف محقق نمی شود و هم اکنون سهم تحقیق و توسعه از تولید ناخالص ملی ایران کمتر از یک درصد است و این رقم نزدیک میزان این سهم در سال ۱۳۴۶ بوده است. به اعتقاد خبرگان مشارکت کننده: «در پژوهش زمانی که دولت با کمبود بودجه مواجه می شود در اولین اقدام بودجه تحقیق و توسعه سازمان ها را محدود می کند و این محدودیت بودجه منجر می گردد که چرخه خط مشی گذاری کامل طراحی نگردد و تصمیمات کوتاه مدتی گرفته شود». برخی مشارکت کنندگان پژوهش نیز معتقد بودند: «سازمان برنامه و بودجه به دلیل ماهیت آنکه مورد مراجعه تمامی دستگاه ها و وزارت خانه قرار می گیرد، با حجم بالایی درخواست ها برای افزایش بودجه مواجه است. در این میان دستگاه هایی موفق تر هستند که از ارتباطات قوی تر برخوردار بوده، دارای نفوذ بیشتری در سازمان هستند و با توجه به عدم توجه دولت ها به آموزش عالی و در اولویت قرار نگرفتن آن، عملاً طرفداران محکمی را نیز در سازمان برنامه و بودجه نداشته، امکان رخداد نگاه متحولانه و افزایش قابل توجه بودجه را نمی توان داشت».

زیرساخت های آموزشی و پژوهشی

مسائل علمی، پژوهشی و کارآفرینی به عنوان اولویت اول در دانشگاه ها مطرح نیستند. عدم آشنایی استادان با فرایندها و نحوه انجام امور در واحدهای خدماتی مرتبط، منجر به ضعف هدایت دانشجویان و فارغ التحصیلان به سوی کسب و کار می شود. این معضل نیازمند تغییر و بازنگری شرایط و چارچوب دانشگاه در به کارگیری و جذب استادان یا آموزش دادن به آنان است. برای این مؤلفه نیازمند تعریف و شفاف سازی چشم انداز دانشگاه در حوزه کارآفرینی، تغییر شیوه های مدیریت، تغییرات داخلی از جمله اصلاحات در قوانین و محیط

دانشگاه، بازنگری و به عبارتی آموزش به استادان در جهت اهمیت دادن به کارآفرینی و تغییر نگرش آن‌ها و بین‌المللی کردن دانشگاه به‌عنوان پلی برای تسهیل در امر کارآفرینی حوزه علوم انسانی هستیم. یکی از نکات قابل توجه که در مصاحبه‌ها بیان شد، کارآموزی بین‌المللی بود که می‌توان در این دوره زمانی به خوبی از آن بهره برد.

یکی از مهم‌ترین اهداف نظام‌های آموزشی جوامع، فراهم آوردن امکان ارائه آموزش متناسب با مهارت‌های شغلی مورد نیاز جامعه است؛ بنابراین در طراحی هر نظام آموزشی اثربخش، عوامل مهمی همچون شرایط و ویژگی‌های داوطلبان، محتوای دروس، تسهیلات و تجهیزات مورد نیاز، روش‌های تدریس و غیره مدنظر قرار می‌گیرند. از طرف دیگر، هنگام طراحی مشاغل، شرح شغل و شرایط و مهارت‌های مورد نیاز برای احراز آن هم تنظیم می‌شود. این مهارت‌ها شامل مهارت‌های فنی، انسانی، ادراکی و آشنایی با رایانه است. ضمن اینکه داشتن توانایی‌های ذهنی، فیزیکی و سطح تحصیلات و همچنین ویژگی‌های رفتاری همچون شخصیت، نوع نگرش، انگیزش و ارزش‌های فردی نیز در اینجا مطرح هستند. مهارت‌ها، استعدادها بالفعل و توانایی‌ها، استعدادها بالقوه تلقی می‌شوند. در حال حاضر در آموزش عالی، سطح تحصیلات بیشتر به‌عنوان یک توان یا استعداد بالفعل در نظر گرفته می‌شود. این در حالی است که فارغ‌التحصیلان برای صعود به قله اشتغال، به مهارت نیز نیاز دارند. با توجه به آنچه بیان شد، بازبینی سرفصل‌های دروس دوره‌های آموزشی و تنظیم آن‌ها بر اساس اطلاعات علمی (نظری) و عملی مورد نیاز رشته‌ها و زمینه‌های شغلی مرتبط با رشته تحصیلی مورد نظر و ایجاد هماهنگی و همسویی بین سرفصل دروس با شرایط احراز مشاغل مورد نظر، ضروری به نظر می‌رسد. مصاحبه‌شوندگان بر تغییر شیوه‌های آموزش و تدریس، تمرکز بر مهارت‌آموزی در دانشگاه، اهمیت قائل شدن برای واحدهای درسی عملی، عملیات دانشجویی، دروس آزمایشگاهی و کارگاهی و به‌ویژه دوره‌های کارآموزی و پروژه‌های درسی، آشنایی با مدل‌های کسب و کار خدماتی، به‌روزرسانی محتوای آموزشی و اعطای مزایا به مبتکران تأکید کردند.

مدیریت و منابع انسانی

از دیدگاه دراکر مدیران اکنون باید ناپیوستگی‌ها را مدیریت کنند. تغییر در مدیریتی که تغییر را باید اداره کند. بدین جهت برای نظم بخشیدن یا صورت‌بندی آشفتگی یک سیستم مانند دانشگاه، اولین قدم، شناخت و درک سیستم، نحوه کارکرد و تعامل آن‌ها و طی مسیر برنامه‌ریزی و توسعه به‌منظور بهبود و افزایش توانایی سیستم و سازگاری سریع و اثربخش

آن با تدوین چشم‌انداز و برنامه‌های بلندمدت و میان‌مدت است و مهم‌تر از آن آنچه اهمیت می‌یابد «تفکر برنامه‌ریزی» در «توسعه دانشگاهی» است که پویایی ارتباط گذشته، حال و آینده موقعیت‌های دانشگاهی را مورد توجه قرار می‌دهد. به اعتقاد خبرگان: «نگرش مثبت مجریان به اجرای خط‌مشی و تعهد و انگیزه بالای مجری در اجرای موفق خط‌مشی آموزش عالی را تضمین می‌کند». مرور ادبیات پژوهش (اسپرات^۱، ۲۰۰۹) نیز تعهد و انگیزه مجریان را بر اجرای خط‌مشی مؤثر می‌دانند. عوامل مؤثر بر اجرای خط‌مشی‌های آموزش عالی به مواردی اشاره دارد که ملموس هستند. نظریه سرمایه انسانی، مدعی توضیح سرمایه‌گذاری در آموزش عالی به‌عنوان کارکردی از تلاش اساسی انسان به‌منظور امنیت اجتماعی و توانگری است؛ زیرا به‌طور کلی، فرض شده که آموزش عالی در طول زمان منجر به درآمد اقتصادی بیشتر می‌شود. این نظریه همچنین فرض می‌کند که در اقتصاد بازار، اختلاف در به‌دست آوردن درآمد، انعکاسی از اختلاف در بهره‌وری است. بازار کار از یک طرف به مهارت‌ها و توانایی‌های افراد اشاره دارد که آماده فروش برای یک مزد معین هستند و از طرف دیگر بیانگر تقاضاهایی است که کارفرمایان برای انواع خاص بازار دارند. در یک بازار کار صحیح، مزدهای بازار کار به‌طور دقیق، مهارت‌های مردم را انعکاس می‌دهند (هوگز و لوندرا^۲، ۱۹۹۱) بلوکلند^۳ (۲۰۱۶) یادآوری می‌کند که گسترش توانمندی‌ها در آموزش عالی بر پیش‌انگاره‌های نگره سرمایه انسانی پایه‌گذاری شده است؛ ولی نمود اقتصاد بر پایه توانایی و بایستگی‌های اجتماعی - اقتصادی و گرایش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای حرکت در راستای جامعه دانش‌محور، نیازمند آن است که به مفهوم سرمایه اجتماعی نیز برای تحلیل روند شکل‌گیری توانمندی‌های پایه و توسعه آموزش عالی و محتوای آن نگریده شود. سرمایه اجتماعی در دانشگاه، در بهبود کیفی و کمی پژوهش‌ها که در یادگیری دانشجویان و آموزش نیز مؤثر است.

منابع انسانی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده موفقیت در پیاده‌سازی خط‌مشی‌های سازمان است. استراتژی‌ها زمانی به‌درستی اجرا می‌شوند که رهبران سازمان، هم در تدوین و هم در اجرا نقش ایفا کنند؛ بر موانع شناختی اجرا فائق آیند و به اعضای سازمان هم فرصت بدهند که در طراحی و تدوین استراتژی نقش ایفا کنند. از سوی دیگر، مهارت کارکنان و شایستگی‌های آنان بستر لازم برای موفقیت طرح‌های سازمانی را فراهم می‌نماید. این امر

1. Spratt
2. Hughes & Lauder
3. Blokland

ضرورت تعالی نیروی انسانی به‌عنوان نیروی محرکه و هسته اصلی پیاده‌سازی موفقیت‌آمیز مدل‌های کسب‌وکار را نشان می‌دهد. در واقع توسعه نیروی انسانی، محور رشد و بالندگی سازمانی است. سازمان‌ها با برنامه‌ریزی، اختصاص منابع سازمانی لازم و ارائه امکانات آموزشی، می‌توانند فرآیند توسعه را تسهیل و تسریع بخشند (ناکامورا و اسمال وود، ۱۹۸۰). چالش منابع مالی و نیروی انسانی متخصص که بر اجرای خط‌مشی مؤثر بوده است توسط محققانی همچون: ساباتیر و مازمانیان^۱ (۱۹۸۰)، هاگوود و همکاران^۲ (۱۹۸۴) و شریف‌زاده و همکاران (۱۳۹۲) نیز تأیید گردیده است.

ساختار سازمان‌های مجری

گرچه بوروکراسی‌ها به‌طور عمده به‌عنوان سازمان‌های مجری خط‌مشی به وجود آمده‌اند اما آن‌ها اغلب نقش‌های خط‌مشی‌گذاری ایفا می‌نمایند. در جوامع بسیار پیچیده از سازمان‌های بوروکراتیک خواسته می‌شود علاوه بر تفسیر یک خط‌مشی به برنامه‌های محکم و اجرای آن برنامه‌ها، راه‌حل‌های جایگزین یک مسئله را نیز توضیح دهند کارکرد بوروکراسی تنها به‌عنوان اجرای قانون دیده می‌شود (ویر^۳، ۱۹۶۲).

مرور ادبیات تحقیق همچون اشبی^۴ (۱۹۶۶) نشان می‌دهد که استقلال دانشگاهی از دو مؤلفه استقلال نهادی و آزادی علمی تشکیل می‌شود. آزادی علمی به توانایی فردی محقق در پیگیری امر تعلیم و تحقیق بدون ترس از تنبیه یا از دست دادن شغل دلالت می‌کند و استقلال نهادی به وضعیت خودگردانی گروه‌های محقق در داخل دانشگاه مربوط می‌شود. در حقیقت استقلال دانشگاهی را تلفیقی از استقلال فردی و سازمانی می‌دانند. ایسترمن و همکاران^۵ (۲۰۱۱) ابعاد استقلال دانشگاه‌ها را چهار بعد استقلال علمی، مالی، سازمانی و استقلال در تأمین نیرو تعیین کرده‌اند.

چالش استقلال دانشگاه‌ها که نوعی دخالت آمرانه و امرورنهی در امور دانشگاه‌هاست به‌صورت غیرمستقیم بر اجرای خط‌مشی‌های آموزش عالی اثرگذار بوده است و در برخی خط‌مشی‌های آموزش عالی وجود اختلاف میان مجریان و مدیران ارشد و هیئت‌امناهای دانشگاه‌ها نمایان است. برخی از خبرگان معتقد بودند که: «ظهور جامعه شبکه‌ای و

1. Sabatier & Mazmanian
2. Hogwood et al
3. Weber
4. Ashby
5. Estermann et al

سازمان‌های مجازی، دگرگونی‌های عمیق ساختاری و تغییر شرایط اجتماعی، دانشگاه‌ها را در معرض تغییرات ناشی از پیشرفت‌های علم و فناوری و نیز تحولات پیرامونی آن نظیر تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سیاسی قرار داده و آن‌ها را با چالش‌های نحوه مواجهه با محیط به شدت متحول، متنوع، رقابتی، پیچیده و آشوبناکی در مقیاس وسیع جهانی روبه‌رو ساخته است؛ که این موارد نیز بر اجرای خط‌مشی‌های آموزش عالی تأثیرگذار است. اگرچه ممکن است ساختار، فرهنگ یا رهبری برای کارهایی که در وضع فعلی انجام می‌گیرد مناسب باشد، اما خط‌مشی‌های جدید ممکن است نیازمند بازطراحی سازمانی قابل ملاحظه‌ای نیز باشند (پورکیانی و همکاران، ۱۳۹۳) از سویی رهبری نیز یک عامل برجسته در اجرای خط‌مشی محسوب می‌شود. اجماع و تعهد مجریان نیز از عوامل مؤثر بر اجرا محسوب می‌شود.

از زمانی که موضوعاتی مانند رضایت مشتریان و بازار محصولات دانشگاهی به حوزه علوم دانشگاهی پای نهاد، علم نیز به‌عنوان خدمت یا محصولی دانشگاهی وارد ادبیات بازاریابی شد (پلوا و همکاران^۱، ۲۰۰۵؛ بروکز^۲، ۲۰۰۳) هاگوود و همکاران (۱۹۸۴) تأکید داشتند که اجرای کامل، مستلزم وجود یک فهم کامل از توافق بر اهدافی است که باید محقق شود و این شرایط باید در سراسر فرآیند اجرا پایدار بماند (باتسوری^۳، ۲۰۱۶). همکاری یا وابستگی متقابل بین مؤسسات مجری نیز یک عامل مهم برای اجرای موفق است. در سطوح عملیاتی و خدماتی هماهنگی میان سایر سازمان‌های مجری ضروری است (چامپاکوت، ۲۰۱۱).

اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم کارآفرینی آموزش عالی کشور

در سال‌های اخیر کارآفرینی در نظام آموزش عالی و جوامع در حال توسعه با مشکلات و افری مواجه شده است. در سطح آموزش عالی، چالش‌ها و محدودیت‌های زیادی در توسعه آموزش نوآوری و کارآفرینی در دانشگاه‌ها پدیدار شده است. از جمله آموزش تئوری محور و ضعف در درس و آموزش‌های کاربرد که عملاً منجر به کاهش کیفیت نوآوری و آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها و پرورش استعداد‌های نوآور و کارآفرین نشده است. به‌طور خاص در نظام آموزش عالی ایران این مسائل شامل: بوروکراسی و عدم انعطاف سیستم

1. Plewa et al
2. Brookes
3. Batsuuri

مدیریت دانشگاه، ضعف ارتباطات و فقدان شبکه‌های ارتباطی میان سرمایه‌گذاران و فعالان صنعت و دانشگاهیان، فرهنگ متفاوت فعالان دانشگاه و صنعت، قوانین ضعیف حفاظت از دارایی‌های فکری در سطح ملی، وابسته بودن دانشگاه به بودجه‌های دولتی، ضعف اطلاعات دانشگاه درباره نیازها و اولویت‌های بخش کسب و کار و عدم احساس نیاز و فقدان انگیزه در دانشگاه برای تجاری‌سازی دانش می‌شود. در سطح فضای کسب و کار کارآفرینی نیز وضعیت کشور چندان مطلوب نیز نیست لیکن به‌طور بایسته توسعه کارآفرینی رخ نداده است؛ زیرا رشد مناسب و پایداری در زمینه توسعه کارآفرینی و کسب و کارهای کوچک و متوسط در کشور مشاهده نمی‌شود. متأسفانه بسیاری از کارآفرینان در ایران با موانعی همچون دگرگونی سیاست‌های دولت، به کارگیری سیاست‌های سلیقه‌ای، ناسالم بودن محیط کسب و کار، بی‌ثباتی مدیران و کارآفرینان دولتی، وجود قوانین نامناسب و غیرحمایتی، نبود اطمینان محیطی، نبود زیرساخت‌های تجاری، نبود حمایت‌های اجتماعی و فرهنگی از کارآفرینی، نامناسب بودن ابزار، بهره‌بالای وام‌های بانکی و غیره روبرو هستند که فضای نامساعد کسب و کار را پیش روی آن‌ها قرار داده است (موسوی و همکاران، ۱۳۹۸).

براساس نتایج پژوهش مؤلفه‌های نیروی انسانی آموزش دیده و متخصص متناسب با نیاز بازار با مسئولیت نظام آموزشی (تلفیق آموزش با پژوهش و مهارت)، تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی، حمایت از توسعه مراکز رشد و نوآوری با تأکید بر بخش غیردولتی، تسهیل اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها در این زمینه استخراج شدند.

اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم اسلامی آموزش عالی کشور

دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی هر جامعه نماد بالاترین سطح علم و فرهنگ آن جامعه محسوب می‌شوند که باید اصول جهان‌بینی و نظام اعتقادی و ارزشی جامعه را در خود متجلی سازند و با تربیت متفکران و دانشمندان و مدیران آینده در جهت بخشیدن به حرکت‌های گوناگون فکری، اعتقادی، فرهنگی و سیاسی جامعه مؤثر واقع شوند. از اینجا می‌توان گفت که دانشگاه‌های مختلف جهان علاوه بر اشتراکاتی که به اعتبار دانشگاه بودن، با یکدیگر دارند، به اعتبار تعلق به جوامعی با بینش‌ها و ارزش‌های مختلف، واجد خصوصیات هیستند که آن‌ها را از یکدیگر متمایز می‌سازد. جامعه ایرانی، خواهان آن است که آموزش عالی متناسب با مبانی و ارزش‌های اسلامی داشته باشد تا با تربیت متفکران و مدیران بر وفق آن مبانی و معیارها، به ترویج و تعمیم آن‌ها در جامعه اسلامی مبادرت ورزد؛ بنابراین آموزش عالی کشور بایستی، مبدأ تحولات علم و فرهنگ باشد. احیای هویت تمدنی و پیشرفت جمهوری

اسلامی، مستلزم رشد متوازن و همه‌جانبه ابعاد علمی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی کشور است که در مسیر تعالی آن، آموزش عالی کشور نقش پیشران و موتور محرکه را برعهده خواهد داشت. آموزش عالی کشور رسالت‌های مختلفی در ابعاد فرهنگی- تربیتی، آموزشی، پژوهش و فناوری و مدیریتی برعهده دارد که بایستی آن‌ها را به صورت نظام‌واره لحاظ نمود که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

تربیت متخصصین متعهد، خلاق، متخلق، ماهر و کارآفرین. تولید، انتقال و انتشار علم و فناوری در خدمت نیازهای جامعه اسلامی. ساختاری کارآمد و اثربخش با تعامل سازنده و اثرگذار در سطوح ملی، منطق‌های و فراملی (سند اسلامی شدن دانشگاه).

تحقق دانشگاه نسل سوم

دانشگاه‌های نسل سوم بر اساس تحقیقات کاربردی و نیاز محور شکل گرفتند و عموماً کارآفرین و مبتنی بر کارآفرینی و حل مسائل جامعه با رویکرد علمی و نظام‌یافته در تعامل با محیط پیرامونی هستند. محور و مأموریت کانونی نظام دانشگاهی در دانشگاه نسل سوم کارآفرینی است. در چنین دانشگاهی، دانشجویان باید هم‌زمان مجموعه‌ای از دانش، مدیریت دانش و مدیریتی کارآفرینی را فراگیرند تا بتوانند در زمینه صنعت شروع به فعالیت کنند. دانشجوی یک دانشگاه نسل سوم به‌جای مهارت حفظ کردن، از مهارت‌های تحلیلی و تفکر نقاد بهره‌مند است. به‌جای تشویق به پیروی از ساختارهای معیوب و الگوهای قدیمی، به ریسک‌پذیری، نوآوری و حل مسائل تشویق می‌شود. به‌جای کار فوق‌تخصصی در یک رشته، به فعالیت بین‌رشته‌ای می‌پردازد. به‌جای بی‌فایده دانستن علوم انسانی، به علوم مقدماتی^۱ مسلط است و به‌جای تولید انبوه مطالعه، به پژوهش منجر به دستاورد عینی می‌پردازد (رئیسون و همکاران، ۱۳۹۷). براساس نتایج پژوهش مؤلفه‌های حفظ و تقویت مشروعیت اجتماعی دانشگاه، افزایش پاسخگویی به مشکلات و نیازهای جامعه، ایفای نقش مؤثر در رشد اقتصادی و اجتماعی جامعه، نیروی انسانی متخصص و متعهد متناسب با بازار کار، پیوند آموزش عالی و صنعت در این زمینه استخراج شدند.

(د) بحث و نتیجه‌گیری

براساس نتایج پژوهش مشخص شد زیرساخت فرهنگی، محیط کلان و سیاست‌های کلی اشتغال در سطح شش قرار دارند. این مهم بدان معناست که متغیرهای مذکور تأثیرگذارترین

متغیرهای مدل هستند و از متغیری تأثیر نمی‌پذیرند. در نتایج مطالعه شفيعی و همکاران (۱۳۹۹) که با هدف طراحی مدل اجرای موفق خط‌مشی تدارکات عمومی در بانک‌های دولتی انجام شده، تلاطم سیاسی، بی‌ثباتی اقتصادی، مناسبات نامطلوب اجتماعی، نظارت برون‌سازمانی مؤثر، تدارکات الکترونیک دولت و ویژگی‌های خاص بانک‌های دولتی را تأثیرگذار دانسته و با نتایج پژوهش حاضر سازگار است.

در هیچ مطالعه‌ای عامل مؤثر سیاست‌های کلی اشتغال مقام معظم رهبری در نظر گرفته نشده که بتوان نتایج حاصل را با آن مقایسه نمود و این مهم نشان‌دهنده نوآوری پژوهش حاضر است. همچنین نشان داده شد، متغیرهای نقش دولت و نقش قانون‌گذاران در سطح پنج قرار دارند. در نتایج مطالعه هیتون و همکاران^۱ (۲۰۱۹) نیز به تأثیرگذاری دولت اشاره شده و از این منظر با نتایج پژوهش حاضر هم‌خوانی دارد.

براساس دستاوردهای پژوهش مشخص گردید، متغیرهای زیرساخت مالی و تعاملات نهادها و شبکه‌ها در سطح چهار قرار دارند و با نتایج مطالعه (رودوند و کامارو^۲، ۲۰۱۹) و عاشری و همکاران (۱۴۰۰) هماهنگ است. همچنین نتایج نشان داد متغیرهای زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی، مدیریت و منابع انسانی و ساختار سازمان‌های مجری در سطح سه قرار دارند و با نتایج مطالعه کینخا و پورکریمی (۱۴۰۰) و جعفری و همکاران (۱۳۹۹) همسو است. نتایج نشان داد متغیرهای اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم کارآفرینی و اجرای خط‌مشی‌های اکوسیستم اسلامی در سطح دو قرار دارند و در نتایج مطالعه میرجوانی زنگنه و همکاران (۱۴۰۰) نیز به آن اشاره شده است. در نهایت مشخص گردید، متغیر تحقق دانشگاه نسل سوم در سطح نخست قرار دارد و تأثیرپذیرترین متغیر مدل و از همه متغیرها تأثیر می‌پذیرد. در صورت اجرای مدل پیامدها و نتایجی برای دانشگاه‌ها حاصل می‌شود این پیامدها شامل مقوله‌های پاسخگویی به محیط پیرامونی، استقلال دانشگاهی، بهبود و تضمین کیفیت، توسعه اجتماعی و اقتصادی و رضایت‌مندی مخاطبان است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش الزو و همکاران^۳ (۲۰۱۴)، گروور و همکاران^۴ (۲۰۲۰)، پرتکا^۵ (۲۰۰۸؛ ۲۰۱۱) و مؤسسه فناوری ماساچوست^۶ به نقل از گراهام^۷ (۲۰۱۴) همراستاست.

-
1. Heaton et al
 2. Redondo & Camarero
 3. Elzo et al
 4. Guerrero et al
 5. Peterka
 6. Massachusetts Institute of Technology
 7. Graham

به نظر می‌رسد علت همسویی یافته‌های تحقیق با سایر مطالعات مبین این واقعیت است که اجرای خط‌مشی‌های عمومی آموزش عالی کشور که منجر به تحقق دانشگاه نسل سوم و سیاست‌های اشتغال می‌گردد با مجموعه‌ای پیچیده از مقوله و مؤلفه‌های درون‌سازمانی دانشگاه و نظام آموزش عالی و همچنین بیرون‌سازمانی و خرده‌نظام‌های جامعه تنیده شده است و هر یک از این مؤلفه‌ها سهم زیادی در پویایی و اثربخشی این نظام ایفا می‌کند. همچنین نظام موجود دانشگاهی از یک سو دارای نقاط قوت و از سوی دیگر با کاستی‌ها و تهدیدهای درونی و بیرونی در مسیر اجرای خط‌مشی‌ها روبه‌روست؛ لذا رفتار مسئولانه دانشگاه در روند نهادینه‌سازی کارآفرینی به معنای اهمیت دادن به نیازهای محیط است که به حل بخشی از معضل بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی و خلق ایده‌های جدیدتر از سوی صاحب‌نظران دانشگاهی برای شروع یک فرآیند کارآفرینی کمک شایانی می‌نماید و در پایان اجرای خط‌مشی‌های آموزش عالی و تحقق دانشگاه نسل سوم نقش پیشرویی در بهبود کسب و کار، خلق ثروت، افزایش سطح رفاه و اشتغال و در نهایت تحقق سیاست‌های اشتغال مقام معظم رهبری دارد.

ح) پیشنهادات

۱. یکپارچه‌سازی نظام آموزشی کشور و ایجاد پیوند بین آموزش عمومی و آموزش عالی.
۲. نهادهای حاکمیتی و سیاست‌گذار با تصویب قوانین حمایتی و تسهیلگر زمینه تحقق سیاست‌ها را فراهم آورد.
۳. بازنگری در کارکردهای نظام آموزش عالی با رویکرد اصلاح زنجیره ارزشی به سمت کارآفرینی و اسلامی شدن. *گروه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*
۴. اخذ نظر صنعت و جامعه در سیاست‌گذاری‌های نظام آموزش عالی.
۵. ایجاد نهادهای تأمین مالی نوین جهت تأمین مالی پروژه‌های کارآفرینانه دانشگاه‌ها نظیر پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی و بهبود ساختار نهادهای علمی - تحقیقاتی و زیرساخت‌های فناوری.
۶. شبکه‌سازی و مدیریت صحیح شبکه تعاملات اجتماعی بین بازیگران اصلی آموزش عالی و اکوسیستم‌های کارآفرینی - اسلامی.
۷. بازآرایی ساختاری سازمان‌های مجری با هدف تسهیل برقراری تعامل چند سویه دولت، دانشگاه و صنعت.

منابع

- آذر، عادل. (۱۳۹۷). **پژوهش در عملیات: مفاهیم و کاربردهای برنامه‌ریزی خطی**. تهران: انتشارات سمت.
- آراسته، حمیدرضا و اسفندیاری، توران. (۱۳۸۹). **خصوصی‌سازی در آموزش عالی**. فصلنامه نشاء علم، ۱(۱).
- آقاموسی، رضا؛ آزاد، ناصر و عزیززاده، نادره. (۱۴۰۰). **ارائه الگوی رشد پویای سهم بازار ایران از تجارت منطقه‌ای گاز از منظر استراتژیک**. مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، ۱۱(۳۸)، ۲۷۵-۲۵۶.
- آناهید، محمد. (۱۳۹۳). **رابطه توسعه پایدار اقتصادی با فرهنگ**. اولین کنفرانس اقتصاد و مدیریت کاربردی با رویکرد ملی، بابلسر. <https://civilica.com/doc/289941>
- اخوی راد، بتول. (۱۳۸۸). **بررسی‌های شیوه‌های بومی‌سازی علوم انسانی و تأثیر آن بر آموزش عالی**. ماهنامه مهندسی فرهنگی، ۳(۳۵)، ۲۲-۲۸.
- پری پور، اعظم؛ سرمدی، محمدرضا؛ ناطقی، فائزه و محمدی نائینی، مژگان. (۱۳۹۹). **ارائه الگوی ارزشیابی کیفیت آموزش ترکیبی در آموزش عالی مبتنی بر رویکرد ارزشیابی سیپ**. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۴(۵۱)، ۷-۲۲.
- پورکیانی، مسعود؛ سلاجقه، سنجر و زارعیپور نصیرآبادی، فضل اله. (۱۳۹۳). **تبیین موانع اجرای خط‌مشی با استفاده از بحث متمرکز گروهی (مورد مطالعه: قانون مدیریت خدمات کشوری)**. فصلنامه علمی مدیریت سازمان‌های دولتی، ۳(شماره ۱ (پیاپی ۹))، ۷-۲۴.
- توفیقی، جعفر و نورشاهی، نسرین. (۱۳۹۱). **ارائه راهکارهایی برای توسعه همکاری‌های دانشگاه و صنعت در ایران**. فصلنامه آموزش مهندسی ایران، ۱۴(۵۶)، ۷۵-۹۵.
- جعفری، جعفر؛ وحدتی، حجت؛ اسماعیلی، محمودرضا و حکاک، محمد. (۱۳۹۹). **شناسایی شایستگی‌های رؤسای دانشگاه کارآفرین (نسل سوم) با استفاده از رویکرد دلفی فازی**. مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱۹(۹)، ۱۲۳-۱۴۰.
- دولتی، حسن و مطلبی، ابوطالب. (۱۳۹۶). **تبیین راهبردها، الزامات و پیامدهای اقتصاد مقاومتی در نظام آموزش عالی**. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۱(۳۹)، ۱۳۵-۱۵۳.
- ذاکر صالحی، غلامرضا؛ (۱۳۹۰). **بررسی وضعیت موجود علم و فناوری در ایران و جایگاه آن در برنامه‌های توسعه**. فصلنامه برنامه ریزی و بودجه، ۱۶(۴)، ۳-۴۷.
- رئیسون، محمدرضا؛ عباس پور، عباس؛ رحیمیان، حمید؛ خورسندی طاسکوه، علی و برزویان شیروان، صمد. (۱۳۹۷). **واکاوی مؤلفه‌های ساختار سازمانی دانشگاه‌های علوم پزشکی در گذار به دانشگاه نسل سوم**. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ۲۵، ۱-۱۵.

- شریف‌زاده، فتاح؛ الوانی، سیدمهدی؛ رضایی منش، بهروز و مختاریان پور، مجید. (۱۳۹۲). **موانع اجرای سیاست‌های فرهنگی کشور طی برنامه‌های اول تا چهارم توسعه: بررسی تجربیات مدیران فرهنگی**. اندیشه مدیریت راهبردی، ۷(۷۳)، ۳۳-۷۷.
- شفیعی، عباس؛ رهنورد، فرج اله و علی نژاد، علیرضا. (۱۳۹۹). **طراحی مدل اجرای موفق خط‌مشی تدارکات عمومی در بانک‌های دولتی**. مجله پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی، ۱۱(۴۵)، ۴۶۱-۴۸۷.
- عاشری، رسول؛ زارعی متین، حسن و یزدانی، حمیدرضا. (۱۴۰۰). **ارائه الگوی راهبردی منابع انسانی برای تحقق دانشگاه کارآفرین**. مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱۰(۲۱)، ۲۳-۴۲.
- کیخا، احمد و پورکریمی، جواد. (۱۴۰۰). **بازآفرینی الگوی اکوسیستم کارآفرینی دانشگاه نسل سوم (مورد کاوی: دانشگاه تهران)**. آموزش علوم دریایی، ۳(۱)، ۱۲۴-۱۴۳.
- کیخا، احمد؛ عزتی، میترا و صالحی، محمد جواد. (۱۳۹۸). **طراحی الگوی دانشگاه کارآفرین: رویکرد کیفی (مورد پژوهی: دانشگاه تهران)**. فصلنامه آموزش مهندسی ایران، ۲۱(۸۳)، ۵۱-۷۷.
- گلدار، زهرا؛ امیری، مجتبی؛ قلی‌پور سوتنه، رحمت اله و معظمی، منصور. (۱۳۹۶). **طراحی چارچوب مفهومی درگیرسازی ذینفعان در خط‌مشی گذاری عمومی**. دانش حسابرسی، ۱۷(۶۶)، ۸۱-۱۰۵.
- موسوی، سید حسین؛ ابراهیم صالحی عمران؛ موسوی، سیده مهسا و فراستخواه، مقصود. (۱۳۹۸). **شناسایی موانع توسعه اکوسیستم دانشگاه کارآفرین**. آموزش علوم دریایی، ۶(۱۹)، ۳۵-۵۱.
- میرجوئی زنگنه، کاترین؛ سلیمانی، نادر و شفیق‌زاده، حمید. (۱۴۰۰). **الگوی دانشگاه کارآفرین با تأکید بر دانشگاه آزاد اسلامی با استفاده از نظریه داده بنیاد**. دو ماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱۲(۱)، ۸۸-۶۹.
- Ashby, E. (1966). *Universities: British, Indian, African*. Cambridge, Mass.: Har.
- Batsuuri, G. (2016). **Foreign investment policy implementation effectiveness: A case study from Mongolia**. *Imperial Journal of Interdisciplinary Research*, 2(3), 309-320.
- Blokland, T. (2016). *Networked urbanism: Social capital in the city*. Ashgate Publishing, Ltd.
- Brookes, M. (2003). **Higher education: marketing in a quasi commercial service industry**. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 8(2), 134-142.
- Brown, P., & Scase, R. (2005). *Higher education and corporate realities: Class, culture and the decline of graduate careers*. Routledge.
- Carbone, M. (2008). **Mission impossible: The European Union and policy coherence for development**. *European Integration*, 30(3), 323-342.
- Cheng, C. H., & Lin, Y. (2002). **Evaluating the best main battle tank using fuzzy decision theory with linguistic criteria evaluation**. *European Journal of Operational Research*, 142(1), 174-186.

- Chompucot, M. C. (2011). **Major factors affecting educational policy implementation effectiveness for the three southernmost provinces of Thailand as perceived by school directors.** *National Institute of Development Administration, Thailand.*
- Dalmarco, G., Hulsink, W., & Blois, G. V. (2018). **Creating entrepreneurial universities in an emerging economy: Evidence from Brazil.** *Technological Forecasting and Social Change, 135,* 99-111.
- Elzo, A. A., & Neuza, A. P. G. (2014). **Dimensions of a metamodel of an entrepreneurial university.** *African Journal of Business Management, 8(10),* 336-349.
- Estermann, T., Nokkala, T., & Steinel, M. (2011). **University autonomy in Europe.** *Europ. Univ. Assoc.*
- Graham, R. (2014). **Creating university-based entrepreneurial ecosystems: evidence from emerging world leaders.** *Massachusetts Institute of Technology, 20(4).*
- Guerrero, M., Urbano, D., & Gajón, E. (2020). **Entrepreneurial university ecosystems and graduates' career patterns: do entrepreneurship education programmes and university business incubators matter?.** *Journal of Management Development, 39(5),* 753-775.
- Heaton, S., Siegel, D. S., & Teece, D. J. (2019). **Universities and innovation ecosystems: a dynamic capabilities perspective.** *Industrial and Corporate Change, 28(4),* 921-939.
- Hogwood, B. W., Gunn, L. A., & Archibald, S. (1984). **Policy analysis for the real world** (Vol. 69). Oxford: Oxford University Press.
- Hughes, D., & Lauder, H. (1991). **Human-capital theory and the wastage of talent in New-Zealand.** *New Zealand Journal of Educational Studies, 26(1),* 5-20.
- Huttunen, S., Kivimaa, P., & Virkamäki, V. (2014). **The need for policy coherence to trigger a transition to biogas production.** *Environmental Innovation and Societal Transitions, 12,* 14-30.
- Liu, Y. (2012). **Does entrepreneurial university really exist in China? A case from Huazhong University of Science and Technology.** *Journal of Knowledge-based Innovation in China, 4(2),* 88-103.
- May, P. J., Sapotichne, J., & Workman, S. (2006). **Policy coherence and policy domains.** *Policy Studies Journal, 34(3),* 381-403.
- Nakamura, R. T., & Smallwood, F. (1980). **The politics of policy implementation** (pp. 7-8). New York: St. Martin's Press.
- Nuttall, S. (2005). **Coherence and consistency.** *International relations and the European Union, 91-112.*
- Ohler, F., Polt, W., Rammer, A., & Schinder, J. (2005). **Governance in Austrian Information Society Policy'.** *InTeReg Research ISSN, 6307.*
- Peterka, S. O. (2008). **Entrepreneurial universities in a function of effective dissemination of intellectual property of universities, doctoral theses.** *JJ Strossmayer University in Osijek, Faculty of Economics in Osijek.*
- Peterka, S. O. (2011). **Entrepreneurial university as the most important leverage in achieving knowledge-based society.** In *Challenges of Europe: International Conference Proceedings* (p. 547). Sveučiliste u Splitu.
- Plewa, C., Quester, P., & Baaken, T. (2005). **Relationship marketing and university-industry linkages: a conceptual framework.** *Marketing Theory, 5(4),* 433-456.

- Redondo, M., & Camarero, C. (2019). **Social capital in university business incubators: Dimensions, antecedents and outcomes.** *International Entrepreneurship and Management Journal*, 15(2), 599-624.
- Sabatier, P., & Mazmanian, D. (1980). **The implementation of public policy: A framework of analysis.** *Policy Studies Journal*, 8(4), 538-560.
- Spratt, K. (2009). *Policy implementation barriers analysis: Conceptual framework and pilot test in three countries.* Washington, DC: USAID.
- Välimaa, J., & Hoffman, D. M. (2007). **The future of Finnish higher education challenged by global competitive horizons.** In *Prospects of Higher Education* (pp. 185-200). Brill.
- Wang, M., Soetanto, D., Cai, J., & Munir, H. (2022). **Scientist or Entrepreneur? Identity centrality, university entrepreneurial mission, and academic entrepreneurial intention.** *The Journal of Technology Transfer*, 47(1), 119-146.
- Weber, M. (1962). **We can see the classic definition explanation of bureaucracy, “Bureaucracy, in from max Weber: Essays in sociology, trans. H.H. Gerth and C. Wright Mills.** New York: Oxford University Press, pp. 196-244.
- Aghamoosa, R., azad, N., & azizzade, N. (2021). **Provide a dynamic growth pattern of Iran `s market share of regional gas from a strategic perspective trade.** *Strategic Studies of Public Policy*, 11(38), 256-275.
- Akhavi rad, B. (2009). **Investigating the methods of localization of humanities and its impact on higher education.** *Cultural Engineering Quarterly*, 3(35), 22-28.
- Anahid, M. (2012). **The relationship between sustainable economic development and culture.** The 1st Applied Economics and Management Conference with a National Approach, Babolsar. Available from: <https://civilica.com/doc/289941>
- Arasteh, H. R., & Esfandiari, T. (2010). **Privatization in higher education.** *Science Cultivation*, 01(1), 11-20.
- Asheri, R., Matin Zare, H., & Yazdani, H. (2021). **Proposing a strategic human resources model for the implementation of entrepreneurial university.** *Iranian Journal of Management in the Islamic University*, 10(21), 23-42.
- Azar, A. (2018). **Operations research: Concepts and applications of linear programming.** Tehran: Samt.
- Dolati, H., & Motallebi, A. (2018). **Explain the strategies and requirements of the resistance economy associated with the higher education system.** *Journal of Research in Educational Science*, 11(39), 135-153.
- Goldar, Z., Amiri, M., Gholipour souteh, R., & Moazami, M. (2017). **Designing a conceptual framework for stakeholder involvement in public policy.** *Audit Science*, 17(66), 81-105.
- Jafari, J., v, H., Esmaeili, M., & Hakkak, M. (2020). **To Identify the competencies of heads of entrepreneurship universities (third generation) by using Fuzzy Delphi approach.** *Iranian Journal of Management in the Islamic University*, 9(19), 123-140.
- Keykha, A., & Pourkarimi, J. (2021). **Recreating the entrepreneurship ecosystem model of third generation university (Case study: University of Tehran).** *Journal of Research on Management of Teaching in Marine Sciences*, 8(1), 124-143.

- Keykha, A., Ezati, M., & Salehi, M. (2019). **Entrepreneur university model design: Qualitative approach (Case study: University of Tehran)**. *Iranian Journal of Engineering Education*, 21(83), 51-77.
- Mirjavani Zangeneh, K., Soleimani, N., & Shafizadeh, H. (2021). **The entrepreneurial university model emphasizing Islamic Azad University using Grounded Theory**. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 12(1), 88-69.
- Mousavi, S., Salehi Omran, I., Mousavi, S., Ferasatkah, M. (2020). **Identifying the barriers to entrepreneurial university ecosystem development**. *Journal of Research on Management of Teaching in Marine Sciences*, 6(4), 35-51.
- Paripour, A., Sarmadi, M., Nategi, F., & Mohammadi naeini, M. (2020). **Presenting a model for evaluating the quality of combined education in higher education based on the CIP evaluation approach (Case study: in the electronic unit of Islamic Azad University)**. *Journal of Research in Educational Science*, 14(51), 7-22.
- Poorkiani, M., Salajegheh, S., & Zare Poor Nasirabadi, F. (2014). **Explanation of obstacles to the implementation of the policy by using focus group discussions (Case study: Law on Civil Service Management)**. *Quarterly Journal of Public Organizations Management*, 3(1), 7-24.
- Raeisoon, M., Abbaspour, A., Rahimian, H., Khorsandi Taskoh, A., & Borzoian Shirvan, S. (2018). **An exploration of the organizational structure components of universities of medical sciences in transition to third generation university**. *Journal of Birjand University of Medical Sciences*, 25, 1-15.
- Shafie, A., Rahnavard, F., & Alinejad, A. (2021). **Designing a model for successful implementation of public procurement policy in state-owned banks**. *Political and International Researches Quarterly*, 11(45), 461-487.
- Sharifzadeh, F., Alvani, S. M., Rezaiimanesh, B., & Mokhtarianpour, M. (2013). **Implementation barriers of the cultural policies of the first to fourth development programs: A review of the experiences of cultural managers**. *Strategic Management Thought*, 7(1), 33-77.
- Towfighi, J., & Nourshahi, N. (2013). **Strategies for strengthening the university – industry collaboration in Iran**. *Iranian Journal of Engineering Education*, 14(56), 75-95.
- Zaker-Salehi, G. (2012). **A survey of science and technology status quo in Iran and in its development plans**. *Planning and Budgeting Quarterly*, 16(4), 3-47.

پرتال جامع علوم انسانی